PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto V - Cena 15 lir - 10 jugolir - 2.50 din | TRST torek 26. aprila 1949 | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | Štev. 98 (1188)

Kakor vsako leto, tako bo tudi naša letošnja

prvomajska proslava

mobilizacija tržaških delovnih množic v borbi proti rehabilitaciji poraženega fašizma in proti imperializmu!

Veličastno zborovanje ob osmi obletnici Osvobodilne fronte

Skoro 10.000 ljudi na proslavi OF na Občinah

Popolnoma propadla provokacija Vidalijevih razbijačev - Slovensko-italijansko demokratično ljudstvo je z množično udeležbo obsodilo Vidalijevo razbijaštvo in manifestiralo za enotnost tržaškega demokratičnega gibanja, za mir in za dosledno borbo proti imperializmu in domači reakciji

Osma obletnica ustanovitve Osvobodilne fronte je priklicala na Občine vse tiste, ki so najtesneje povezani z osvobodilno borbo slovenskega naroda. Junaška in zmagoslavna pot Osvobodilne fronte je doživela v nedeljo na Občinah svojo potrditev. Drugače tudi ne more biti. Kdor je navajen z vsakdanjo borbo preizkušati pravilnost svojega demokratičnega stališča in stališča ostalih, ta tudi ne more postopati drugače: temu so dejanja najboljše merilo za presojanje ljudi in idej.

Tega se tudi Vidali in njegovi razbijači dobro zavedajo; kljub temu pa ostajajo zvesti svoji stari praksi nasilja, groženj in terorizirania, dasi morejo na lastne oči ugotoviti, kam jih ta njihova praksa vodi.

Povedali smo jim že takoj v začetku, da se z nasiljem, z grožnjami in s terorjem ne dajo reševati načelne zadeve, tem manj pa se dajo reševati z metodo laži in klevet. A vse to je bilo zaman: dosedanja njihova praksa jih še ni izučila. Oni nadaljujejo, v svojo neizbežno pogubo (v tem ni sicer nobene škode), in v neposredno korist tržaškega demokratičnega gibanja, ki vsak dan laže ugotavlja, kam vodi Vidalijeva razbijaška politika. Zato ga postopoma zapuščajo še tisti pristaši, ki so do včeraj naivno verjeli njegovi demagogiji in internacionalističnemu frazarjenju.

Šibkost in slabost njegove razbijaške prakse, ob istočasnem poudarjanju revolucionarne, internacionalistične in protiimperialistične fraze, postaja vedno bolj očita širokim ljudskim množicam, ki so vedno manj pripravljene dati se zavajati od lepih fraz, za katerimi ni nobenega ustreznega dejanja. Edina «revolucionarna» dejanja, ki so jih Vidalijevi razbijači zmožni, so naperjena proti nam, in še to v slogu fašističnega škvadrizma. S kakšnim rezultatom?

Odgovor nam je dala tudi nedeljska proslava osme obletnice Osvobodilne fronte na Občinah. Znano je, kaj so Vidalijevi razbijači podvzeli, da bi to proslavo preprečili. Sirili so «vesti», kakor: Babič, Stoka, Solieri ne bodo mogli govoriti; razbili jim bomo glave; padale bodo bombe itd. V cilju, da bi te svoje grožnje podkrepili, so sklicali svojo «proslavo» prav tako na Občinah, da bi ljudstvo preplašili.

In kaj se je zgodilo? Zgodilo se je to, kar oni niso pričakovali: ljudstvo se je množično odzvalo in se udeležilo proslave resnične Osvobodilne fronte, medtem ko je Vidali, ki nima nobene zveze z Osvobodilno borbo našega ljudstva, moral govoriti par stotinam ljudi, v glavnem svojim lastnim razbijaškim pristašem. Proletariata pa na njegovi razbijaški «proslavi» ni bilo.

To je razumljivo. S takimi razbijaškimi metodami ni mogoče mobilizirati demokratičnega ljudstva. Na tako linijo oportunizma in nacional-šovinističnih tendenc tržaško demokratično ljudstvo ne gre. Zato ga zapušča. Zato se krog Vidalijevih poslušalcev vedno bolj oži.

V tem je važnost in pomen uspeha naše proslave Osvobodilne fronte, kjer je demokratično ljudstvo poudarilo enotnost, slovansko-italijansko bratstvo in vsa tista osnovna načela borbenih izkušenj tržaškega demokratičnega gibanja v teh zadnjih letih.

Take metode Vidalijevih razbijačev uničujejo demokratično gibanje in izolirajo te razbijače od demokratičnega gibanja samega. Ta proces je nujen: na osnovi prepričanja, nasilja in terroriziranja ni mogoče mobilizirati antifašističnih borcev.

Svoj dejanski neuspeh skuša Vidali pretvoriti v svoj uspeh. In to, kot je pri njem običajno, s tem da govori in piše o uspehu. To pot pa je prekosil samega sebe: lastil si je množice, ki so šle, mimo njegovih vrat, na resnično proslavo Osvobodilne fronte.

Preprosto ljudstvo, ki osvobodilne borbe ni le povohalo, dobro ve, kje je Osvobodilna fronta, kakor ni tako naivno, da ne bi vedelo, da je Vidali, ki osvobodilne borbe ni niti povohal, zbral za svojo lastno uporabo nekaj svojih pristašev, jim dal ime Osvobodilne fronte in jih izkorišča za razbijanje enotnosti in slovansko-italijanskega bratstva.

Dejanski neuspeh Vidalijeve nedeljske provokacije pomeni dejansko obsodbo te njegove razbijaške politike od strani tržaškega proletariata in demokratičnega ljudstva, v katerem dozoreva zavest, da jih Vidali vodi v pogubo, kakor se v njem utrjuje zavest, da je le na osnovi dosedanje borbene linije možna uspešna borba proti imperializmu in domači reakciji.

Nedeljski dogodki so jasen odgovor tržaškega demokratičnega gibanja Vidalijevim razbijačem: Obsojamo vašo protirazredno politiko, ker je v izključno korist imperializma in krajevne reakcije. Zahtevamo enoten nastop proti skupnemu sovražniku z vsemi tistimi, ki so pripravljeni dosledno boriti se za pravice delovnega ljudstva, in po tej konkretni pripravljenosti na borbo bomo merili, kdo je resničen prijatelj delovnega ljudstva in kdo je njegov dejanski sovražnik.

* * *

Že ob 14 so začele prihajati množice. Po cestah je bilo vse živahno. In še več ljudi bi bilo, če bi bilo na razpolago več prevoznih sredstev. V prijazni dolinici so odmevale partizanske, udarne in narodne pesmi. Sončni aprilski popoldan je bil nasičen s prazničnim razpoloženjem, ki si ga bral na obrazih ljudi. Dihal si pristno partizansko ozračje. Združeni pevski zbori so pod taktirko naših znanih pevovodij peli pesmi iz naše osvobodilne borbe.

Ob 17 je TOV. BABIČ v imenu glavnega odbora Osvobodilne fronte pozdravil vse prisotne. Poudaril je, da je proslava, kljub temu da so jo nekateri hoteli preprečiti, lepo uspela. Po njegovih besedah je iz tisočev grl zadonelo: ZIVELA OSVOBODILNA FRONTA!

Nato je podal besedo političnemu tajniku OF tov. Stoki.

Govor tov. Štoke

NAJ ZAZVENI PO VSEM NASEM OZEMLJU: SMRT FASIZMU! — Smrt fašizmu! je odmevalo po vsej širni dolini.

Zbrali smo se, je nadaljeval tov. Štoka, da proslavimo 8. obletnico Osvobodilne fronte, hkrati pa, da proslavimo tudi obletnico vstaje italijanskega ljudstva, ki je v Italiji zlomilo nacifašizem. Nismo pričakovali, da se bo letošnja obletnica OF praznovala v razmerah, ki vidijo razbito demokratično gibanje, ki se je borilo in zmagalo pod zastavo Stalina in Tita. (Ogromna množica je dolgotrajno vzklikala: Tito-Stalin!).

Danes je našim borcem in aktivistom OF težko pri srcu. Vse, kar smo imeli, smo dali, da dosežemo našo osvobodilev. Danes nas klevetajo. Vprašujemo se, ali je potrebno prikazovati nas v taki luči? Ne, ni potrebno!

Toda kakor takrat in pozneje v osvobodilni borbi, smo in bomo vedno v prvih vrstah v borbi proti imperializmu, in če bo potrebno, bomo zopet žrtvovali vse, da bo človeštvo svobodno. (Vzkliki: Bomo!).

Odveč bi bilo poudarjati slavno osvobodilno borbo, ki je v nas ustvarila zavest, da ne bomo več hlapčevali. OF nam je preko imperialističnih meja prinesla parolo o svobodi, in nas vodila, da bomo znali ločiti demokratične Italijane od italijanskih fašistov.

Težko nam je, da danes ni še več ljudi z nami; takih ljudi, ki so pripravljeni v borbi napeti vse sile proti fašizmu in da izženemo imperialiste s te zemlje, ki smo jo osvobodili z našo krvjo.

Nekaj kilometrov od tu, v Titovi

(Nadaljevanje na 2. strani)

TOV. BRANKO BABIČ

TOV. EUGENIO LAURENTI

TOV. FRANC STOKA

Kongresu za mir

PARIZ

Z veličastnega zborovanja Slovansko-italijanskega demokratičnega ljudstva na Tržaškem ozemlju ob priliki 8. obletnice Osvobodilne fronte slovenskega naroda pošiljamo solidarnostne pozdrave svetovnemu kongresu za mir v Parizu z željo in prepričanjem na uspeh kongresa, ki naj predstavlja organizirano voljo vseh svobodoljubnih narodov sveta v odločni borbi za dosego trajnega in pravičnega miru v svetu.

Dol z imperialističnimi vojnimi hujskači!

Naj živi enotna svetovna fronta miru!

Slovesen zaključek kongresa pristašev miru v Parizu

OBRAMBA MIRU JE NALOGA VSEH NARODOV

Ogromna množica preko sto tisoč ljudi je v povorki, ki je trajala sedem ur, manifestirala za mir in proti vojni - Ustanovljen je stalni odbor za delo za mir - Kongres za mir tudi v Tokiu

PARIZ, 25. — Včeraj se je v Parizu uradno zaključil svetovni kongres pristašev miru z ogromno manifestacijo, kakršne Pariz še ni videl. Od 9. ure zjutraj do 16.30 je šla pred tribuno nepregledna povorka domačih in inozemskih delegatov in ogromne množice. Vse občine in pariška predmestja so bile zastopane. V povorki so se menjavale raznovrstne noše; šli so mimo rudarji v svojih delovnih oblekah. Vsi so nosili v gumbnici značko z belim golobom na modrem polju. Na slavnostni tribuni, ki je bila vsa okrašena, so bili Joliot Curie, Yves Farges, Charles Tillon, Pablo Picasso, Ilija Ehrenburg, moskovski metropolit, Eugenie Cotton, katoliški duhovnik Boulier, Pierre Cot, itd.

Ko se je po sedmih urah zaključila povorka, je spregovoril Joliot Curie, ki je med drugim dejal: Pretehtajmo pravo vrednost težkoč, ki jih imamo pri izvrševanju naših nalog. Potrebno je neutrudljivo nadaljevati našo borbo proti tistim, ki pod imenom svobode, demokracije in miru varajo ljudi. Lahko pa že sedaj izjavimo, da bomo napravili vso našo dolžnost za mir in da bomo zmagali.

Govoril je nato angleški poslanec Zilliacus, ki je poudaril: Naš odgovor vojnim hujskačem in vojnemu paktu je svečan opomin, ki ga histerično vpitje imperialistov ne bo uspelo prevpiti.

Ameriški pisatelj Howard Fast je izjavil: Ogroženi smo do najvišje mere, kajti naša svoboda misli je pogostoma le iluzija in naši zapori so natrpani s političnimi kaznjenci. Končno sta govorila še sovjetski pisatelj Fadejev ter predstavnik indonezijskega ljudstva in manifestacija se je zaključila ob ogromnem navdušenju.

Danes je bila še zadnja seja kongresa pod predsedstvom italijanskega delegata Doninija. Govoril je predstavnik afriških črncev, ki je protestiral proti vojaškim oporiščem v Afriki. Med številnimi drugimi govorniki je bil tudi angleški laburistični poslanec Platt Mills, ki je izjavil: Brez Velike Britanije ne bi mogli Američani računati na zanesljiva oporišča za svojo imperialistično vojno.

Ustanovljen je bil tudi stalni odbor, ki bo vložil vse napore za ohranitev miru. Glavne naloge tega odbora bodo:

1. Seznaniti ves svet z delom pariškega kongresa; 2. obsoditi vsako delovanje proti miru in koordinirati sile miru; 3. razviti propagando, ki je potrebna za delovanje kongresa; 4. izdajati informacijski list v več jezikih; 5. pripraviti prihodnji svetovni kongres.

Nato je Aragon prečital zaključni proglas, ki pravi med drugim: V imenu 600 milijonov moških in žena, ki so bili zastopani na svetovnem kongresu pristašev miru, se izjavlja, da je obramba miru sedaj naloga vseh narodov.

Ne bomo pristali na igro tistih, ki hočejo postaviti blok držav proti drugemu bloku držav. Smo proti politiki vojaških zavezništev in obsojamo kolonializem, ki je stalni povzročitelj oboroženih spopadov.

Proglas obsoja tudi uporabo atomskega orožja in vseh sredstev za množično pobijanje človeških bitij, poudarja nujnost omejitve oboroženih sil velikih držav ter uvedbo mednarodnega nadzorstva za uporabo atomske energije v miroljubne namene.

Tudi v Pragi se je kongres nadaljeval z govori posameznih delegatov.

Sovjetski delegat Simonov je izjavil: Sovjetsko ljudstvo hoče mir. Toda tisti, ki mislijo, da je to zaradi tega, ker se čuti šibko, se nevarno motijo. Hočemo mir, ker delamo v dobro narodov in bomo napravili vse, da preprečimo vojno. Danes se je vzporedno s pariškim kongresom začel tudi v Tokiju kongres za mir ob udeležbi predstavnikov delavstva in demokratičnega gibanja.

Togliatti in Nenni poudarjata potrebo enotnosti delavskega razreda

RIM, 25. — V Italiji so včeraj proslavili obletnico vstaje. V Milanu je govoril Luigi Longo in obžaloval, da se proslave ne vršijo enotno z vsemi patriotičnimi organizacijami. Poudaril je, da so napredne sile pripravljene združene boriti se proti vojni.

V Turinu je govoril Togliatti o notranji in zunanji politiki. Grajal je gospodarsko politiko vlade ter protiljudsko postopanje policije. Izjavil je, da ima današnja vlada poseben značaj, ki je med konservativnim reakcionarnim režimom, kakor so bili oni med leti 1890 in 1900, ter fašističnim režimom.

Pozval je končno demokristjansko vlado, naj preneha s kampanjo laži in klevet, in zaključil poudarjajoč, da se danes delavci in intelektualci borijo za čim širšo enotnost vseh delavskih sil.

V Rimu je govoril Pietro Nenni, ki je izjavil, da je bila posledica volitev 18. aprila politika sovraštva in strahu, ki sta postala vodilna elementa vladne akcije.

Omenil je nato vso protiljudsko politiko sedanje vlade in kršitve mednarodnih dogovorov zahodnih držav. Obsodil je Marshallov načrt in atlantski pakt, zunanjo in notranjo politiko vlade ter poudaril, da bodo socialisti ostali zvesti enotnosti delavskega razreda.

Tudi Šanghaj osvobojen

Nad milijon vojakov narodno osvobodilne vojske je prekoračilo reko Jangce - Z veličastnimi zmagami kitajske demokratične vojske se bliža konec oblasti imperializma na Daljnem vzhodu

NANKING, 25. — Medtem ko je nacionalistični ministrski predsednik Hojingčin včeraj na tiskovni konferenci izjavil časnikarjem, da namerava vlada braniti Šanghaj do konca, češ da je do tega sklepa prišlo po posvetovanju z vrhovnim nacionalističnim poveljnikom tiste cone ter šefom generalnega štaba, pa javlja danes poročilo generalnega štaba kitajske narodno-osvobodilne vojske, da so čete te vojske že zasedle Šanghaj ter dosegle tudi predmestja Hankeua. Dobro obveščeni krogi zatrjujejo, da je demokratična vojska zasedla danes tudi Nančang, prestolnico Kjangsija.

Šanghaj ki so ga zasedle enote narodno-osvobodilne vojske, šteje 5 milijonov prebivalcev, ter je po velikosti sedmo mesto na svetu. Vojaki, ki so z natrpano naloženimi kamioni zapuščali mesto ter zaradi neznanja prometnih predpisov v takem mestu, so marsikje trčili v tramvaje ter tako ponekod onemogočili promet za več ur. Cesta proti letališču je bila skoraj zatrpana z avtomobili bogataševv, ki bi radi z letali zapustili mesto. Prebivalstvo je že nestrpno pričakovalo osvoboditelje v trdem zaupanju, da bo osvoboditev pomenila konec gospodarskega, finančnega in upravnega kaosa, ki je vladal v mestu že več mesecev.

Včeraj popoldne je kitajska narodno-osvobodilna vojska osvojila Kašing važno križišče na progi Šanghaj-Hankeu. S tem je bila nacionalističnim silam ki bi naj branile Šanghaj odrezana zadnja pot za umik po kopnem.

Po desetmesečnem obleganju je demokratična vojska včeraj dopoldne vkorakala v Tajuan, prestolnico Šensija, ki je bila poslednja važna točka odpora nacionalistov severno od Rumene reke. Sovražnosti so se pričele zjutraj ob 6.30 in so se končale ob 10, ko je bila nacionalistična posadka likvidirana. Londonski «Daily Worker» organ KP Anglije piše o Maocetungovi zmagi: «Demokratična Kitajska bo prinašalka novih nad možem in ženam v Maleziji, v Indokini in v Birmaniji v njihovi junaški borbi za osvoboditev. To je pričetek konca oblasti imperialistov na Daljnem vzhodu». Poveljnik ameriških pomorskih sil na Daljnem vzhodu je pa dejal, da bo zmaga demokratov na Kitajskem imela vpliv na japonsko komunistično opozicijo.

Ameriški generalni konzul je danes pozval državljane ZDA naj se umaknejo z vojnimi ladjami iz Šanghaja. Isto je storil za britanske državljane britanski generalni konzul v Šanghaju.

Radio iz Pekinga je javil, da je že več kot milijon vojakov narodno osvobodilne vojske prekoračilo Jangce v Nankingu in v bližini Nankinga. Cim se izkrcajo, se vojaki takoj uredijo v vrste ter odkorakajo po ulicah bivše prestolnice. Prebivalci Nankinga so jim v naglici priredili slavoloke ter izobesili transparente, na katere so napisali dobrodošlice narodno osvobodilni vojski.

Vendar pa Nanking ni cilj čet narodno osvobodilne vojske, temveč jih ostane v mestu razmeroma majhno število, ostali pa korakajo dalje. «Gremo v Šanghaj in Kanton», odgovarjajo vojaki na vprašanja prebivalstva.

Cena riža, ki je na Kitajskem vedno nekako najbolj zanesljiv politični barometer, je v Nankingu padla v razmerju 24 proti 1, odkar je odšla nacionalistična vojska. Že 24 ur po prihodu narodno osvobodilne vojske v Nanking je bila odpravljena policijska ura, ki so jo uvedli nacionalisti novembra meseca. Tudi skoraj popolna zatemnitev, ki jo je nacionalistom narekovalo zlasti pomanjkanje toka, spada že v preteklost, kajti cesta k premogovnikom na severu je sedaj prosta in Nanking se zdi danes zvečer slavnostno razsvetljen.

Zvedelo se je, da Licungjen po kratkem postanku v Šanghaju ni odpotoval v Kanton, temveč v Kvejlin. Zdi se, da je vendar prišlo do popolnega preloma med njim in Čankajškom, tako da se nacionalisti delijo na dve skupini.

Nadaljevanje konference o Avstriji

LONDON, 25. — Danes se je zopet začela konferenca namestnikov zunanjih ministrov, ki razpravljajo o mirovni pogodbi z Avstrijo.

Razpravljali so o ameriških predlogih glede vprašanja nemške imovine. ZDA predlagajo: 1. Plačilo v naravi Sovjetski zvezi za dogovorjeni znesek za nemško imovino, ki mora ostati v Avstriji; 2. Plačilo Sovjetski zvezi 15 milijonov dolarjev iz nemške imovine, ki je na Madžarskem, v Romuniji in Bolgariji; 3. Ugotovitev finančnega stanja in materialnega obstoja imovine, ki se bo vrnila Avstriji ter odpoved podpisnikov pogodbe do vseh finančnih zahtev do Avstrije; 4. razsodniški postopek, če Avstrija ne bi mogla izpolniti obveznosti ob določenem roku; 5. določitev drugih bremen, kakor n. pr. zahteva Jugoslavije po reparacijah, ter določitev dobrin, ki bodo prisojene Sovjetski zvezi.

Zarubin je izjavil, da ameriški predlog ni sprejemljiv.

Spored prvomajskih proslav

Odbor Slovansko-italijanske ljudske fronte za proslavo 1. maja 1949 v Trstu javlja, da bo

prvega maja 1949 ob 11. uri na trgu **ROTONDA DEL BOSCHETTO**

veliko prvomajsko zborovanje

Govorita: **BRANKO BABIČ in LAURENTI EUGENIO**

Prošnja za dovoljenje je vložena pri ZVU

Odbor za športno-telovadno proslavo 1. maja 1949 na Tržaškem ozemlju

priredi: **Na „Stadionu Prvi maj“**
Strada Guardiella št. 7
prvega maja 1949 ob 14.30 uri

fizkulturni nastop

PROSTE VAJE, POSEBNE TOČKE, PEVSKI ZBORI, ŠPORTNE, PRIREDITVE ZABAVA PLES

Jedila in pijača preskrbljena!

DOVOLJENJE ŽE IMAMO

Letošnji 1. maj se bo po zaslugi Vidalijevih razbijačev proslavljal pri nas na dveh straneh. Mi smo od vsega začetka zahtevali, naj bo proslava 1. maja v znamenju enotnosti. To smo zahtevali že pred meseci, ko se je v okviru ZDTV razpravljalo o tem vprašanju. Toda Vidali je odbil enotno proslavo in je razbil že sestavljeni odbor za prvomajsko proslavo ter ustanovil svoj odbor.

Pozneje je naš CK Komunistične partije v svojem pozivu ponovno predlagal enotno proslavo, toda tudi to je Vidali odbil, zato da ostane v svojem razbijaškem početju dosleden. Da pa bi maskiral svoje razbijaštvo, prireja proslavo pod firmo Enotnih sindikatov, katerih vodstvo je uspel prilastiti si in ustvariti iz njega svojo navadno frakcionaško agenturo.

Se več! Medtem ko je odklanjal enotno proslavo 1. maja z res demokratičnimi množicami, je ponujal sodelovanje Delavski zbornici, ki ima funkcijo razbijanja enotnosti delavskega gibanja.

Razen tega pa hoče Vidali odvzeti letošnjemu 1. maju vso borbeno vsebino, ki so jo vse prejšnje proslave imele in ki je že v tradiciji tržaškega proletariata in demokratičnih množic. Preprečiti hoče, da bi bil 1. maj dan borbe najširših italijanskih in slovenskih demokratičnih množic, ter hoče ta borbeni praznik pretvoriti v čisto navadno «praznovanje» kakor je bilo praznovanje starih socialdemokratskih prvih majev.

Spričo vseh teh dejstev nismo mogli iti na tako stališče, ki ni v nobenem primeru stališče razrednega delavskega gibanja, in smo morali organizirati takšno proslavo 1. maja, ki bo imela vse borbene tradicije preteklosti, da s tem preprečimo Vidalijevim razbijačem, da bi tudi 1. maj do kraja izkoristili za razbijanje enotnega delavskega gibanja in da bi vanj vnesli svoje oportunistične in likvidatorske tendence.

Zato proslavljamo mi letošnji 1. maj kljub vsemu pod parolo enotnosti, borbene mobilizacije vseh delovnih množic in potegujemo s tem jasno črto med resnično borbeno proslavo 1. maja in Vidalijevo likvidatorsko «proslavo». S tem dajemo tržaškemu proletariatu tisto borbeno perspektivo, ki jo hoče Vidali uničiti in zbrisati.

POZIVAMO VSE DELAVCE, NAJ NE NASEDAJO POZIVOM VIDALIJA, KI HOCE IZKORISTITI LETOSNJO PRVOMAJSKO PROSLAVO V SVOJE RAZBIJASKE NAMENE, KI JIH SKUSA SKRITI ZA ENOTNIMI SINDIKATI.

VSE DELAVCE IN DELOVNO LJUDSTVO POZIVAMO, NAJ SE UDELEZIJO NASE PROSLAVE 1. MAJA, KI JE NJIHOVA PROSLAVA IN KI BO IZRAZ BORBENIH TRADICIJ TRZASKIH DEMOKRATICNIH MNOZIC PROTI FASIZMU IN PROTI IMPERIALIZMU.

Nedeljsko fašistično tuljenje na „splošni politični liniji“ VU

Tržaška italijanska mladina se že več kot pol stoletja vzgaja v tržaških šolah v sovraštvu do slovenskega naroda, s katerim že stoletja živi v istem mestu tako rekoč pod isto streho. Zadnje četrtletje pa je imela ta vzgoja namen vzgojiti generacijo, ki naj bi naš narod fizično iztrebila, kar bi bila tudi storila, če bi se ne bili uprli in za ceno nadčloveških žrtev gospodarje teh vzgojiteljev in te mladine porazili.

Toda namesto fašističnega je prišel anglo-ameriški imperialistični gospodar, ki ima ves interes, da omenjeni vzgojitelji svojo polstoletno prakso nadaljujejo. Seveda rezultati te vzgoje niso mogli in ne morejo izostati. Vidimo in občutimo jih vsak dan. Predvčerajšnjim pa so se pokazali še na prav posebno izraz.

BEOGRAD. — Včeraj so v Beogradu slovesno pokopali smrtne ostanke Djura Djakovića, bivšega generalnega sekretarja KPJ, ki je bil ubit l. 1929, ko je bila komunistična stranka v Jugoslaviji izven zakona.

zit način ob priliki famozne «festa delle matricole».

Kot vsako — prav vsako — javno manifestacijo, tako so tržaški z irredentistično in fašistično šolsko vzgojo skozi in skozi prepojeni italijanski študentje izrabili tudi svojo nedeljsko «fešto» za najogabnejše izlive usebine te svoje vzgoje. Predvsem so že s plakati poudarili svoj onemogli pohlep po — Dalmaciji in krstili svojega starešino s «Tullius Dalmaticus» ne zavedajoč se pomena glagola «tuliti», ki je tako pripraven za glasove, ki jih je izpuščala v letih 1941-43 fašistična in kraljevska italijanska vojska v tej divni jugoslovanski deželi, v kateri je po mnenju tržaških goliardov pustila še vse premalo svojih kosti.

«Zara, Pola, Fiume, Istria» pa so bili ob prepevanju fašističnih pesmi «motto» vse zadeve, prekrite z domnevno duhovito «trovato» o prihodu tržaškega guvernerja. Ta «trovata» je namreč samo ironiziranje in omalovaževanje mirovne pogodbe, ki so jo morali premaganci podpisati kot posledico svoje vzgoje in podobnih imperialističnih mussolinijevskih izlivov.

Da se vsa ta nesramnost idealno strinja s «splošno politično linijo» sistematične dveletne kršitve mirovne pogodbe vojaške uprave pa ni potrebno posebej poudarjati, čeprav je ista VU mnenja, da v Trstu zaenkrat zadostuje le kakšen general propadle italijanske armade na angleških in ameriških paradah ter da je goliardsko pričakovanje bersaljerjev precej brezupno, tako da bo dalmatinski «Tullius» še dolgo o tem tulil, dokler bo glave anglo-ameriških vojaških strategov prepričal, da so bersaljerji boljši čuvarji njihove najboljše vojaške atlantsko-jadranske baze iz prve borbene linije.

In ta imperialistična zadeva se ne bo prav nič spremenila niti s pobesnelim simboličnim obešanjem tistega, ki ga najbolj sovražijo. K sreči pa italijansko delovno ljudstvo ni več tiste sorte, da bi šlo večkrat na led... Vsekakor pa je z nedeljskimi izlivi posledic te polstoletne vzgoje reakcionarni predvolivni okvir dobil nov biser, ki naj bi pomagal imperialistom potrditi pravilnost njihove dosedanje protiljudske politike v Trstu. Za Vidalija in njegove urednike pa je seveda vse to v najboljšem redu. Zato o nedeljskih fašističnih izpadih molčijo. Tudi oni so — reveži — izšli iz iste polstoletne šole, katere posledice se pri nekaterih njenih obiskovalcih ne morejo odpraviti tako hitro.

Veličastno zborovanje OF

(Nadaljevanje s 1. strani)

Jugoslaviji, gradi ljudstvo z velikimi napori in žrtvami socializem. Naša dolžnost je, da smo tu glasniki onih sil, ki danes ustvarjajo s svojimi napori socializem. In borili se bomo tudi, da se jim to prizna in da se neha s klevetanjem, češ da prodajajo svojo zemljo imperialistom.

Onim, ki špekulirajo z resolucijo Informbiroja in trdijo, da smo proti Sovjetski zvezi, ki je vodila borbo proti fašizmu, odgovarjamo, da smo se borili proti fašizmu pod častno zastavo Lenina in Stalina in borili se bomo še naprej pod isto zastavo.

Naši sovjetski bratje naj nam pogledajo v obraz in naj povedo, če smo izdajalci. Iz ljudstva hlapcev smo prekalili ljudstvo, ki je vedno pripravljeno boriti se za svojo svobodo proti fašizmu in imperializmu.

Danes skušajo imperialisti rešiti svoje težave in krize z atomsko bombo in za ceno človeških žrtev tudi z vojno proti socialističnim državam. Dobro vedo, da pomeni izgradnja socializma v Jugoslaviji zanje težak udarec, in zavedajo se tudi, da bodo sile socializma prej ali slej strle fašizem tudi v njihovih državah.

Mi smo ponudili onim iz Vidalijeve skupine roko, naj bi šli skupno v borbo proti imperializmu. To je naš glavni cilj. Toda ni po naši krivdi danes položaj tak, da se po naših vaših pasejo reakcionarne stranke, v Trstu pa se po ulicah sprehaja fašistična gospoda, in to vse, ker nismo enotni.

Mi bomo kljub njihovemu pljuvanju na nas in kljub obrekovanju, da smo nacionalisti, še bolj vztrajno delali za bratstvo med Slovenci in Italijani, in to nam bo pripomoglo, da bomo laže rešili naše narodnostno vprašanje ter strli imperializem, kakor smo strli fašizem.

Ponudili smo jim roko kot borci. Toda oni delajo danes sporazume s Cosulichevimi hlapci in z drugimi; z nami pa, ki smo skupno prelivali kri, tega nočejo, ker mi odklanjamo laži in klevete in ker ljubimo resnico.

Predlagali smo enotnost za prvi maj in za volitve, a oni so odklonili.

Sli bomo v akcijo mimo njih z istim ciljem, če je njihov namen res borba proti imperializmu, kakor trdijo. Toda po vseh njihovih dejanjih mi upravičeno dvomimo v iskrenost njihovih besed.

Ravno danes smo objavili naš volivni program. Pred nami so važni politični problemi. Borili se bomo v prvih vrstah kakor takrat, ko smo stopili v borbo proti fašizmu, takrat ko smo imeli oblast v Trstu, in pozneje, ko smo se borili po ulicah Trsta proti imperialistom.

Imperialisti nam ne bodo rezali kruha in nekega dne bomo obračunali tudi z raznimi njihovimi hlapci. Danes je na naših obrazih zaskrbljenost. Vsak od nas ve, da vodi Vidali politiko «daghe al s'ciavo» in v Trstu se širi fašizem zaradi naše razcepljenosti. Vprašujemo se, ali ni danes Vidali agentura imperializma? Vprašamo jih, naj povedo, ali jim je sploh do OF, ali pa je treba po novem Vidalijevem receptu zbrisati njene tradicije ter se pomiriti z imperializmom in reakcijo. Oporekamo jim to pravico. Naša linija je v borbi pod Stalinovo zastavo.

ZIVELA OSVOBODILNA FRONTA

ŽIVEL TITO - STALIN (dolgotrajni vzkliki Tito - Stalin).

ZIVELO BRATSTVO IN EDINSTVO DEMOKRATICNEGA LJUDSTVA NASEGA OZEMLJA.

SMRT FASIZMU - SVOBODA NARODU.

Govor tov. Laurentija

Spregovoril je nato v italijanščini tov. Laurenti, ki je zborovalce pozdravil v imenu demokratičnih Italijanov: Pozdravljam danes v imenu demokratičnih Italijanov ta dan, ko se je slovensko ljudstvo dvignilo proti okupatorju. Ta dan je simbol enotnosti in postavljeni so bili tudi temelji za enotnost in osvoboditev od okupatorja in notranjih zatiralcev.

Osvobodilna borba in sedanja borba za zgraditev socializma v Jugoslaviji kaže, na kakšnih temeljih si jugoslovansko ljudstvo gradi boljšo bodočnost. Danes proslavljamo tudi obletnico vstaje italijanskega ljudstva proti okupatorju (vzkliki: Živeli italijanski partizani). Tudi v borbi italijanskega ljudstva je bila enotnost temelj borbe, kakor je bila tudi v borbi slovenskega ljudstva. In to enotnost moramo danes ohraniti.

Nato je govoril o skupni borbi Slovencev in Italijanov v Osvobodilni borbi in dejal: Borili smo se skupno proti zatiralcu. Italijani in Slovenci, vse delovno ljudstvo se je borilo in izvojevalo svojo veliko zmago. V enotnosti je naša moč, in nadaljevali bomo borbo za to enotnost.

Spričo praznih fraz o enotnosti in o internacionalizmu gledamo mi le dejstva. Kdor je razbil enotnost, je naš sovražnik in agent imperializma. Stvarnost dokazuje, da igrajo ti ljudje igro imperializma. Zato moramo danes ob proslavi dveh slavnih datumov še povečati napore za utrditev naših sil, da potolčemo reakcijo. Tudi v hujših časih reakcija ni uspela prevladati. Potolkli smo jo v osvobodilni vojni in če bomo združeni, jo bomo porazili tudi sedaj. Prepričan sem, da bodo 1. maj, dan borbe delovnega ljudstva, naše sile podvojene, potrojene.

Nato je tov. Laurenti poudaril, da moramo za bodoče volitve ustvariti granitni blok, da dosežemo zmago. Sedaj, ko imperializem z raznimi atlantskimi pakti išče vojno, moramo biti strnjeni proti vojni.

Mi nočemo vojne. V vojno naj gredo fabrikanti topov sami, ne pa ljudstvo. Ljudstvo pozna eno vojno samo: vojno proti zatiralcem in proti nikomur drugemu. Vsak pošten demokrat mora čutiti svojo dolžnost in sodelovati v tej borbi.

Ni takih stvari, ki bi morale razdvajati ljudstvo v borbi proti imperializmu. In razkrinkati moramo tiste, ki hočejo ovirati enotnost ljudstva na pravilni poti v tej borbi. Omenil je nato enotnost v pretekli borbi, ko sta KPJ in KPI vodili ljudstvo v enotno borbo proti fašizmu.

Dalje je govoril o vidalijevskih spletkah, ki so napovedali drugo zborovanje misleč, da nas bodo prestrašili. Pri tem pa je njihova glavna skrb, skrb za stolčke in ne za enotnost ljudstva. Ker niso bili v borbi ali nekateri le deloma, nas ne poznajo, motijo se, če mislijo, da nas bodo ustrahovali. Tisti, ki so se borili, krepijo svoje sile, da uničijo vse njihove spletke.

Tov. Laurenti je še poudaril, da moramo danes naslanjati na pretekle izkušnje in biti dosledni na pravilni poti.

Danes se spominjamo KPJ, ki je vodila jugoslovanske narode v osvobodilni borbi in jih danes vodi pri gradnji socializma.

Danes se spominjamo vstaje italijanskega ljudstva pod vodstvom KPI in zato se moramo strniti okrog naše Komunistične partije.

NAJ ŽIVI KOMUNISTIČNA PARTIJA TRŽASKEGA OZEMLJA!

NAJ ŽIVI SLOVANSKO-ITALIJANSKO BRATSTVO!

NAJ ŽIVI SLOVANSKO-ITALIJANSKA LJUDSKA FRONTA!

NAJ ŽIVI ENOTNOST DELOVNEGA LJUDSTVA!

Tov. Laurentija so prisotni večkrat prekinili s ploskanjem; ob zaključku pa se navdušenje ni moglo poleči.

Tov. Babič je nato predlagal, da se s tega slavnostnega zborovanja pošlje brzojavka kongresu pristašev miru v Pariz, kar je ogromna množica z burnim ploskanjem odobrila.

Po prečitanju brzojavke je še enkrat pozdravil vse navzoče in zaklical:

NAJ ŽIVI OSVOBODILNA FRONTA!

NAJ ŽIVI BRATSTVO SLOVENCEV IN ITALIJANOV!

SMRT FASIZMU — SVOBODA NARODU!

Ob prazničnem razpoloženju se je program nadaljeval. Partizani so zapeli nekaj udarnih pesmi, kar je navdušenje množice še stopnjevalo. Združeni zbori so zapeli pod vodstvom pevovodje tov. Zidariča «V nove zarje», pod vodstvom tov. Švare «Partizansko», pod vodstvom tov. Vrabca pa «Stalingrajsko». Zaključili so s «Fizkulturno».

Folklorna skupina je zaplesala ob spremljanju dveh harmonik tržaške in makedonske plese tako lepo, da je žela buren aplavz in je morala na splošno željo plese ponoviti.

Sledila je prosta zabava s plesom. Ljudje so veselo in razigrano segali po jedači in pijači, za katero je bilo dobro organizirano, in so ob zvokih godbe iz Plavij, ki je tudi prihitela na to veličastno proslavo, plesali do mraka. Ko so se vračali na svoje domove, so bile vse veste polne zadovoljnih obrazov. Komentarjev ni bilo ne konca ne kraja.

Nedeljska proslava osme obletnice Osvobodilne fronte je ponovno dokazala, da se duh osvobodilne borbe slovenskega naroda ne da iztrgati iz src našega ljudstva in da bo živel, dokler bodo na tej zemlji živeli Slovenci.

(Naš uspeh je Vidalijeve prete pače hudo razburil. Nekaj teh Vidalijevih «junakov» je prešerno prikorakalo v dolino. Čim jih je ljudstvo opazilo, jih je razjarjeno nagnalo. Pri tem si mogel občudovati resnično olimpijski slog brzine, s katero so jo ti «junaki» popihali iz doline!)

Obletnica konference v San Franciscu

FLUSHING MEADOWS, 25. — Na današnjem zasedanju glavne skupščine OZN sta poljski in sovjetski delegat protestirala, ker je skupščina nadaljevala razpravljanje o sovjetskih ženah, ki so se poročile s tujimi diplomati. Deloval pa je zopet volitvni stroj in skupščina je s 39 glasovi proti 6 (slovanske države) in 11 vzdržanimi (arabske države in Kitajska) sprejela resolucijo, s katero ameriški blok izjavlja, da so sovjetski ukrepi «v nasprotju z listino OZN».

Na popoldanski seji so vsi navzoči z enominutnim molkom proslavili spomin 14 oseb, med katerimi grofa Bernadotta, ki so padli v službi OZN. Danes je obletnica začetka konference v San Franciscu, leta 1945, ki je ustvarila OZN. Predsednik Evatt je tudi sporočil, da bodo na prihodnjem zasedanju preučili predlog, naj se 25. april proslavi tudi kot prvi stik izvidnic ZDA in Sovjetske zveze na Labi med zadnjo svetovno vojno.

Parlamentarni svet v Bonnu sprejel diktat o „ustavi“

FRANKFURT, 25. — Včeraj popoldne so se posamezne skupine v parlamentarnem svetu v Bonnu podredile diktatu zahodnih okupacijskih sil in se «sporazumele» o spornih točkah «ustave».

Trije vojaški guvernerji so danes sprejeli delegacijo parlamentarnega sveta in javljajo, da so bila vsa vprašanja rešena.

BEOGRAD. — V soboto je prispela v Beograd zopet skupina grških otrok, ki so uspeli zateči se v Jugoslavijo, potem ko so dva tedna blodili po gozdovih Egejske Makedonije, ko so bežali pred terorjem monarhofašistov. V skupini je 153 otrok. Na postaji so jih sprejeli predstavniki jugoslovanskega Rdečega križa. Otroke so tajo zdravniško pregledali.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Tovarna OMMSA v likvidaciji

Razburjenje med prizadetim delavstvom tovarne

Z osuplostjo in razumljivim ogorčenjem je tržaško delavstvo sprejelo včeraj zjutraj vest, da bo pričela z likvidacijo ena najstarejših tržaških tovarn, tovarna OMMSA. To vest je vodstvo tovarne sporočilo včeraj zjutraj odboru v podjetju vodstvo tovarne, ni pa dalo nobenega pojasnila o vzrokih likvidacije tovarne.

Z likvidacijo tovarne OMMSA, ki je nudila toliko let precejšnjemu številu tržaških delavcev zaposlitev, se bo seveda samo še povečalo število brezposelnih na Tržaškem ozemlju, ki bodo v znamenju Marshallovih «dobrot» životarili s svojimi družinami v bedi in pomanjkanju.

Že pred časom je bilo vodstvo tovarne prisiljeno odpustiti z dela precejšnje število svojih uslužbencev: kot vzrok teh odpustov je vodstvo takrat navedlo pomanjkanje denarnih sredstev kot tudi pomanjkanje novih naročil, ki bi lahko zagotovila delo. Takrat je vodstvo zaprosilo tudi vojaško upravo za posojilo, ki naj bi pomagalo kriti razne dolgove ter stroške za nakup potrebnega materiala. Kot vse kaže, je bila ta prošnja zavrnjena in tako je vodstvo OMMSA napovedalo likvidacijo.

Kje so sedaj vsi tisti, ki so tako opevali dobrote Marshallovega plana? Kje so tisti, ki so trdili, da se bo z marshallizacijo Tržaškega ozemlja naselilo tod blagostanje in bogastvo? Ali je Marshallov plan predvideval takšen «vzpon» in «procvit» tržaškega gospodarstva in industrije?

Bojimo se, da to ne bo edina tovarna, ki bo prisiljena, zaradi zelo «ugodnih» razmer na Tržaškem ozemlju, na likvidacijo. Kje bodo našli vsi odpuščeni delavci nove zaposlitev?

Na to vprašanje bodo odgovorne oblasti — kot vedno — molčale...

> Danes
> **v Gropadi**
> ob 20 uri zvečer množični sestanek

Besede so bile resnično zapeljive, a zato so bila dejanja tem bolj zgovorna...

«Skrb» Delavske zbornice za interese uslužbencev ACEGAT

Viditelji Delavske zbornice imajo sicer ob vsaki priliki polna usta prelepih besed in obljub s katerimi hočejo preslepiti še tistih nekaj delavcev, ki jim v slepem zaupanju še verjamejo. Toda ko bi se morale te njihove obljube tudi izpolniti ter bi morali resnično pokazati svojo «skrb» za obrambo interesov delavskega razreda, takrat pokažejo svoje pravo lice ter svojo resnično «skrb» ugoditi ter služiti interesom delodajalcev.

To so imeli ponovno priliko uviditi uslužbenci ACEGAT, katerim so tudi predstavniki DZ mnogokrat ogromno obljubljali, jih tudi «podpirali» v njihovih zahtevah, a so jih zapustili že v tistem trenutku, ko bi morali te obljube tudi izpolniti.

Pred časom so predstavniki tovarniških odborov pri ACEGAT javili vodstvu podjetja, da bi bili pripravljeni delavci žrtvovati nekaj denarja od svoje plače, ki bi ga namenili za razne podpore ponesrečenim tovarišem, za primere bolezni ali smrti itd. Člani tovarniških odborov so na zahtevo delavcev tudi predlagali, da bi uprava ACEGAT pridržala vsakemu delavcu od njegove plače vsoto, ki bi bila namenjena zgoraj omenjenim podporam. Čeprav je ta predlog uslužbencev ACEGAT bil samo ponoven dokaz o skrbi za svoje sotovariše, se je vodstvo podjetja temu uprlo ter ni hotelo o tem niti razpravljati. Tovarniški odbori so se obrnili za pomoč tudi na notranjo komisijo Delavske zbornice, ki naj bi pomagala uslužbencem ACEGAT v borbi za dosego uresničitve tega predloga. Toda predstavniki Delavske zbornice, ki so vedno v «prvi vrsti», kadar gre za obrambo interesov delavskega razreda, so izjavili, da tega predloga ne bodo podpirali, ker se ne morejo strinjati s tem, da bi «odtrgovali delavcu od njegove že tako dovolj skromne plače».

Morda bo kdo pomislil, da jim je ta odgovor narekovala resnično le skrb za obrambo interesov uslužbencev ACEGAT-a. No, če mu je prišla ta misel, potem mu moramo takoj povedati, da se prav ti gospodje, ki se ne «morejo strinjati s predlogom uslužbencev ACEGAT, ker bi bilo to dejanje proti njihovi «dobrosrčnosti», niso prav nič obotavljali in se še vedno ne obotavljajo razdeljevati med delavstvom odrezke za nakup živilskih potrebščin pri privatnih trgovcih, kjer je blago mnogo dražje, namesto da bi se skupno borili za to, da bi vsi uslužbenci prejeli živilske odrezke za nakup potrebnih stvari v skladišču podjetja, kjer so stvari mnogo bolj poceni. Toda, če bi se borili za to rešitev, bi seveda ne imeli tudi svojih postranskih dobičkov in tukaj se mora seveda nehati njihova «skrb za interese delavstva.

Kot bi vse to ne zadostovalo, se je pričela Delavska zbornica baviti tudi še z drugimi takimi «posli». Ker prejemajo uslužbenci ACEGAT resnično zelo nizke plače in ker so primorani še prav posebno tisti, ki imajo številno družino, zatekati se k raznim posojilom, so si predstavniki Delavske zbornice izmislili, da bi ne bilo slabo poiskati tem ljudem zavod, ki bi jim posojal potrebne vsote denarja, seveda z «majhnimi» obrestmi. Nekateri delavci so njihovi vabi nasedli, toda kmalu so mogli na svoji koži občutiti posledice «dobrosrčnosti» svojih «prijateljev». Če niso namreč že takoj pričeli z odplačevanjem dolga, jim je vodstvo pridržalo vso plačo in niso pomagale niti prošnje niti moledovanja prizadetih. Ogorčeni delavci so se obrnili do predstavnikov Delavske zbornice za pojasnila, saj so jih vendar v začetku prepričevali o vseh mogočih ugodnostih posojila, ki ga bodo lahko izplačevali, kakor ga bodo pač zmogli, a ti so samo molčali. Takrat jim pač ni bilo preveč težko pridržati si kar celo plačo delavca... Besede so bile resnično zapeljive, zato so dejanja tem bolj zgovorna...

TELOVADCI, POZOR!

Vsi telovadci, člani, članice, naraščaj in deca, bodo nastopili v belih telovadnih čevljih. Te si mora oskrbeti vsak sam. Kdor si jih ne more kupiti, naj si napravi copate iz belega blaga.

JEDILNO ORODJE

Da bo mogoče hitro razdeliti hrano 30. aprila in 1. maja, naj prinese vsak telovadec s seboj posodo za hrano in žlico.

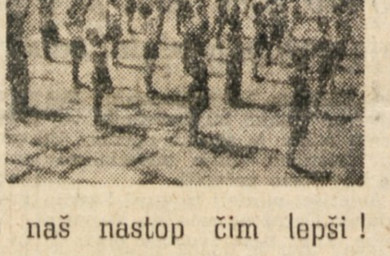

ČITAJTE VSAK DAN

naša navodila v „Primorskem dnevniku“!

IZRABITE

še zadnje dneve za vadbo prostih vaj, da bo naš nastop čim lepši!

Kultura KNJIGE - GLEDALIŠČE - KONCERTI RAZSTAVE - FILMI - KRITIKE - DROBTINE

Dirigent Andrè Cluytens v Verdiju

Tehnična izvežbanost dirigenta in prvovrsten orkester so brez dvoma okolnosti, ki jamčijo za izvedbo simfoničnega koncerta, vendar pa je potrebno še nekaj več — dirigentova osebnost, ki je sposobna dobiti do orkestra tak odnos, ki mu omogoča izluščiti iz skladb vso tisto lepoto, ki jo je vanje vložil skladatelj in posebnosti, ki jih narekuje doba, v kateri je delo nastalo. Omenjeni odnos do orkestra, ki ga toliko pogrešamo tudi pri dirigentih svetovnega slovesa, je v zavidljivi meri lasten francoskemu dirigentu Andréju Cluytensu, kar se je izkazalo pri izvedbi sobotnega simfoničnega koncerta.

Spored je otvorila znamenita simfonična suita «Seherezada» skladatelja Rimski-Kosarkova. Skladba je ena iz vrste glasbenih obdelav orientalskih narodnih pravljic in motivov, ki so tako značilni za tega ruskega mojstra. Podlago «Seherezade» tvorijo štiri zgodbe iz «Tisoč in ene noči» — zbirke arabskih pravljic, ki jih pripoveduje lepa Seherezada sultanu, da bi pomirila njegovo maščevalnost, ki ga je dovedla do tega, da umori vsako svojo ženo po prvi noči. Instrumentacija je tako mojstrska, da preseneča še danes. Ta kakor tudi druge skladbe, s katerimi je Rimski-Korsakov posegal tudi v rusko narodno pravljico in običaje, in ne samo orkestralna dela ampak tudi v opere («Carska nevesta», «Sneguročka», «Zlasti petelin» itd.), so imele velikanski vpliv na skladateljsko tvornost širom po svetu, zlasti na francoske impresioniste. «Seherezada» je v izvedbi dirigenta Cluytensa zablestela pred nami v vseh tisočerih orkestralnih barvah, s katerimi je nasičena njena partitura. Solistični vložki, ki jih je izvajal violinist Gianni Pavovich, so bili stilno in tehnično dovršeni in lepo vključeni v celoto.

Schumannov klavirski koncert v a-molu op. 54, ki je sledil «Seherezadi», se je glede na veliko ustvarjalno moč in invencijo skladateljevo izmed redkih klavirskih koncertov romantične dobe, (če izvzamemo Chopina in Liszta), ohranil svež vse do danes. Izvedba tega klavirskega koncerta pa nas ni povsem zadovoljila. Pianistka Marcelle Mayer, ki sicer tehnično mojstrsko obvlada klavirsko igro, je bila deloma nesproščena in na nekaterih mestih preveč samosvoja v izbiri poudarkov, ki so motili skladnost celotne izvedbe. V zadnjem stavku jo je na nekem mestu zapustil spomin, kar je povzročilo osuplost tako pri poslušalstvu kakor pri orkestru, ki pa se je po dirigentovi zaslugi hitro znašel, tako da ni nastala večja nerodnost. Občinstvo pa je vendar toplo sprejelo pianistko in jo nagradilo s ploskanjem.

V drugem delu smo slišali najprej simfonično suito «Paganiniana» novejšega italijanskega skladatelja Alfreda Caselle, ki predstavlja zelo posrečeno simfonično obdelavo na teme iz Paganinijevih skladb, kar je prišlo posebno lepo do izraza v I. stavku «Tarantelli», polni svežega ritma in jasne gradnje.

Najbolje izvedena skladba sobotnega koncerta pa je bila Ravelova II. suita iz baleta «Daphnis in Cloe», v kateri je Cluytens razvil vse svoje sposobnosti in izluščil iz dela vso lepoto poezije, ki jo je tako poln ta biser impresionistične glasbene literature. Da je dirigent ves svoj poudarek vložil v to delo, smo občutili tudi pri izvajalcih, ki so brezhibno in smiselno sledili taktirki in posamezne fraze izoblikovali dovršeno, kakor jih zahteva impresionistični glasbeni izraz in mojstrska inštrumentacija skladatelja Ravela, ki je nanizal v tem delu vse barvne odtenke, ki jih je mogoče izvabiti orkestru.

Celoten spored, ki je napravil vtis skrbne pripravljenosti, je predstavil poslušalcem izbor nekaterih klasičnih del iz svetovne simfonične literature in ponovno potrdil željo po pogostejših simfoničnih koncertih v našem mestu.

Kulturne prireditve
ob 8. obletnici ustanovitve Osvobodilne fronte

V Škednju

Danes 26. t. m. zvečer

ob 20 priredi v škedenjski kinodvorani škedenjsko prosvetno društvo kulturni večer

Na Proseku

Danes 26. t. m. zvečer

ob 20 uri · kulturni večer

V Plavjah

Jutri 27. t. m.

ob 20 uri zvečer kulturna prireditev.

Civilni policist se je ponesrečil v Tržiču

V nedeljo se je z motornim kolesom peljal Rafael Tomasoni iz Tržiča, ki je uslužben v Trstu kot član civilne policije. V svojem domačem kraju v Tržiču se je ponesrečil na ulici sv. Marka. Z motornim kolesom je namreč vozil s precejšnjo brzino, tako da ni mogel niti zaviti iz ul. Enrico Toti v ul. sv. Marka. Na ovinku se je zaletel v nekega kolesarja, katerega je podrl. Medtem ko je kolesar odnesel lažje poškodbe, je policijski agent dobil pri tem težje poškodbe po glavi in si je zlomil desno roko. Odpeljali so ga v bolnico v Tržiču.

Pila je solno kislino

V nedejo popoldne je umrla v tukajšnji bolnišnici 63-letna Antonia Giraldi, poročena Radivo. Nekaj ur pred tem jo je rešilni avto pripeljal iz Pirana. Pokojnica je po pripovedovanju neke sorodnice, ki jo je spremljala v Trst, v nedeljo ob 6 zjutraj zaužila večjo količino solne kisline. Do tega obupnega koraka jo je privedla težka, neozdravljiva bolezen, ki jo je mučila že nekaj let.

Rosa Le Rose pred sodnikl

Čudovita ženska Rosa Le Rose, ki je s svojim pripovedovanjem naravnost zmešala policijo in časopisje z izmišljeno tragično burko, češ da je ubila in vrgla v vodnjak svojega otroka, se bo danes morala zagovarjati pred okrajnim sodiščem. Ker se je izkazalo, da je vse to, kar je ona pripovedovala, navadna izmišljotina, se bo morala zagovarjati zaradi simuliranja kaznivega dejanja v smislu čl. 369 kazenskega zakonika.

Z nedeljske proslave OF

NASTOP PEVSKIH ZBOROV, KI SO ZA SVOJE ODLIČNO IZVEDBO ŽELI NAVDUŠENO PRIZNANJE MNOŽICE V MRČEDOLU

Pitterjevi morilci pred sodniki

Pred porotnim sodiščem se bo danes začel proces proti večjemu številu domačinov iz Boršta. Obtožnica jim očita, da so ubili Karla Piterija in nato skrili njegovo truplo.

Dejanje se je zgodilo zvečer 7. oktobra 1947. Tistega dne je bil 22-letni Piteri v družbi z angleškimi vojaki v neki gostilni v Borštu. Tedaj so bili nekaj vinjeni in prav to je bil vzrok, ki je privedel do tragičnega zaključka spora.

Baje je že nekaj nedelj prej prišlo do podobnega spora med domačini v Ricmanjih na eni strani in Pitterijem in vojaki, ker so izzivali. Vse to je treba prišteti k zadnjemu obračunu one tragične nedelje. Najprvo so pokojnega Piterija pretepli, potem pa so ga zadavili z železno žico. Truplo so nato vrgli v vodnjak, iz katerega so ga izvekli šele čez nekaj dni in ga nato pokopali.

Tako se bo moralo zagovarjati zaradi tega dejanja 7 oseb, razen enega so vsi zaprti. Bre zdvoma bo tudi tokrat skušalo reakcionarno sodišče pokazati proces v popolnoma drugi luči, in sicer s politično tendenco in napraviti iz Piterija nekakšnega italijanskega mučenika. Gotovo pa je, da bo tudi ta predvolivna špekulacija propadla pred dejstvi, ki bodo prišla na dan na procesu.

Steklenica ga je ranila

Včeraj ob 14 popoldne je iskal pomoči v tukajšnji bolnišnici 14-letni Steza Renato, dijak iz ul. Foscolo 31. Fant je imel nekaj ran na levi nogi. Povedal je, da je vnjega zagnal steklenico neki njegov sovrstnik Ambrozet Karel iz ul. Alfieri 13. Koščki razbite steklenice so ga tako porezali, da bo moral imeti obvezano nogo skoro dva tedna. Potem ko so mu izprali rane in obvezali, je fant lahko odšel domov.

SPORT

Jugoslovansko nogometno prvenstvo

Metalac-Ponziana lj. 4-0

Vsi naši upi, da bodo tudi to pot odšli Tržačani zmagoslavno z igrišča, so bili zaman. Tekma v Pulju je pokazala premoč Beograjčanov, njih stilno igro, povezanost in prožnost.

V sestavi Trsta sta igrala tudi Maluta in Presselli, kar pa ni zadostovalo, ker nista še v formi.

Odbojka

V prvem srečanju turnirja za «Trofejo padlih iz ladjedelnice Sv. Marka» so bili doseženi rezultati: Col ILVA je premagal Škorkljo z 3-0, Tomažič je premagal DSZ z 3-1. Več jutri.

„Gallinaccio“ zmagovalec pomladanskega prvenstva v balincanju

V nedeljo 24. t. m. je bilo zaključno tekmovanje balincarjev za pokal pomladanskega prvenstva. Nastopila so štiri moštva: Gallinaccio A in B, Standard ter Col ILVA.

Pokal si je osvojil Gallinaccio A, Standard je bil drugi, tretji Gallinaccio B in četrti Col ILVA. Podrobnosti prinesemo jutri.

KOLEDAR

Torek 26. aprila
Marcelin, Klet

Sonce vzhaja ob 5.02, zahaja ob 19.04. Dolžina dneva 15.02. Luna vzhaja ob 4.20, zahaja ob 17.20.

Jutri sreda 27. aprila
Peter, Raduna

SPOMINSKI DNEVI

1942 je Štajerski bataljon napadel rudniške naprave v Trbovljah. Druga skupina je napadla nemško postojanko na Sv. Planini, kjer je uničila posadko.

PRESKRBA

Oddaja odrezkov. Danes morajo oddati vse mlekarne občinskemu prehranjevalnemu uradu vpisne odrezke dodatnih nakaznic za mleko, ki so v veljavi za mesec maj.

OF

V Gropadi bo danes 26. t. m. ob 20.30 množični sestanek Osvobodilne fronte. Vabljeni vsi!

Proslava OF na Proseku

Danes 26. t. m. ob 20 bo na Proseku v Domu prosvetnega društva «Ivan Vojko» proslava 8. obletnice ustanovitve Osvobodilne fronte. Vabljeno je vse demokratično ljudstvo s Proseka in Kontovela.

IZLETI

IZLET PDT NA SLAVNIK

V nedeljo 15. maja priredi Planinsko društvo v Trstu planinski izlet na Slavnik. Prijave se sprejemajo v ul. Fabio Filzi 10/I od 19.30 do 20.30 in v Rojanu v čevljarni Gec do vključno 5. maja.

Spominska znamka

V spomin na 75. obletnico Svetovne poštne zveze bodo od 2. maja do 31. decembra na vseh poštnih uradih prodajali posebno spominsko znamko. Cena znamke 50 lir.

PROSVETNA DRUŠTVA

Pevski zbor «Slavko Škamperle», Sv. Ivan. Vse pevce in pevke obveščamo, da bo pevska vaja jutri v sredo 27. aprila in ne danes. Pridite vsi in točno.

SHPZ priredi izlet v Vrbo

V okviru proslav 100 letnice Prešernove smrti priredi SHPZ za člane prosvetnih društev v dneh 14. in 15. maja izlet v pesnikovo rojstno vas Vrbo.

Pojasnila dobite pri tajnikih prosvetnih društev ali pa pri odseku za ljudsko prosveto, Corso Garibaldi 4/III, tel. 95-392.

Vpisovanje bo zaključeno 30. t. m.

Nočna služba lekarn

Manzoni, ul. Settefontane 39; Marchio, ul. Ginnastica 44; Ravasini, trg Libertà 6; Vielmetti, Borzna trg 12; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Škednju imata stalno nočno službo.

Nabiralna akcija za prvomajsko proslavo

Te dni se je pričela nabiralna akcija za kritje stroškov proslave letošnjega 1. maja. Pozivamo vse ljudstvo, da to nabiralno akcijo podpre. Denarne prispevke sprejemajo na sedežih vseh naših demokratičnih organizacij in tudi na upravi Primorskega dnevnika v ul. R. Manna 29.

Slikar Giuseppe Colonna v galeriji Scorpione

Te dni je bila otvorjena v galeriji Scorpione zanimiva slikarska razstava slikarja G. Colonne, ki s svojim živahnim slikarskim temperamentom prehaja na nova pota.

DAROVI IN PRISPEVKI

ZA PRVI MAJ

Tovarišici Bric Kristina in Bratina Herminija darujeta vsaka po 250 lir za proslavo 1. maja.

Nocoj simfonični koncert

Tretji simfonični koncert orkestra Tržaške filharmonije bo nocoj ob 21 v gledališču Verdi. Na sporedu: Brahms: IV simfonija, Russel: «Festino del ragno» in Berlioz: «Carnevale romano».

To pot dirigira zopet André Cluytens namesto Eugena Jochuma, kateri je javil, da ne more priti.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 24. in 25. aprila 1949 se je v Trstu rodilo 10 otrok, umrlo je 10 oseb, porok pa je bilo 8.

Civilne poroke: težak Visintin Karlo in gospodinja Savron Tereza, zidar Ruzzier Tullio in šivilja Petrina Silvana, mehanik Bonatich Josip in gospodinja Bonatich Ana, električar Vivoda Marij in pletilja Rossi Lidija, zidar Artico Luciano in gospodinja Bassin Orsolina, težak Klun Karlo in gospodinja Vukusič Prima, mehanik De Bortoli Viktor, in uradnica Mosetti Vinicia, težak Cigoj Marcello in šivilja Rossano Antonietta.

Umrli so: 57-letni Visi Cusin Mario, 43-letni Marzot Alojz, 1 dan stara Carnivani Eugenio, 52-letna Traian Naide, 74-letni de Buzzacarini Brunone, 72-letni Hoenigman Viktor, 81-letna Piccoli Josipina, vd. Samero, 58-letna Bayle Frančiška, por. Mirabile, 63-letna Gidaldi Antonija, por. Redivo.

RADIO

TRST II.

Torek 26. aprila 1949.

7.00: Koledar. 7.05: Jutranja glasba. 7.15: Napoved časa in poročila. 11.30: Operne partiture. 12.00: Novi svet. 12.10: Pestra solistična glasba. 12.45: Napoved časa in poročila. 13.00: Pesmi in plesi slovanskih narodov. 13.30: Glasba za klavir in orkester. 14.00: Poročila. 14.15: Dnevni pregled svetovnega tiska. 14.28: Čitanje večernega sporeda. 17.30: Plesna glasba. 18.00: Angleške komorne in simfonične skladbe. 18.30: Pestra glasba. 19.00: Angleščina po radiu. 19.30: Glasbena medigra. 19.45: Napoved časa in poročila. 20.00: Lahka glasba. 20.30: Iz domače knjižne police. 20.45: Vaški kvintet. 21.00: Vzori mladini: «Lov na jelene v Loški dolini». 22.00: Večerni koncert. 23.00: Južnoameriška plesna glasba. 23.15: Napoved časa in poročila. 23.30: Kaj vam nudi jutrišnji spored? 23.35: Polnočna glasba.

TRST I.

Torek 26. aprila 1949.

7.00: Koledar in jutranja glasba. 7.15: Radijska poročila. 11.30: Odlomki iz oper. 12.10: Glasba po željah. 12.55: Čitanje radijskega sporeda. 13.00: Radijska poročila. 13.26: Igra ritmično melodičen orkester, dirigira Armando Fragna. 14.00: Tretja stran. 14.20: Pestra glasba. 14.30: Program BBC. 17.30: Popoldanska glasba. 18.30: Glas Amerike. 19.00: Pokrajinske pesmi. 19.30: Francoščina. Sledijo veseli ritmi. 20.00: Radijska poročila. 20.41: Igra orkester Cetra, dirigira Pippo Barzizza. 21.15: Izvori glasbe. Čajkovski, Romeo in Julija. 22.00: Klavirski koncert pianista Ludvika Lessone. 22.35: Znane pesmi. 23.10: Radijska poročila.

KINO

ROSSETTI. 16.30: «Upornica z Juga», G. Tierney, R. Scott.
EXCELSIOR. 16: «Salomè», Ivonne De Carlo, R. Cameron.
FENICE. 16: «T-Men proti izobčencem», Dennis O'Keefe, M. Meade.
FILODRAMMATICO. 16: «Sejem ničevosti», Tyrone Power, C. Gray.
KINO OB MORJU. 18.30: «Raje imam kravo».
ITALIA. 15.30: «Zgodba dr. Wassella», G. Cooper, L. Day.
ALABARDA. 16: «Živa pokopana», ljubezenska zgodba, Milly Vitale, Paul Mueller.
VIALE. 16: «Toreadorji», Stan Laurel in Oliver Hardy.
IMPERO. 15: «Vesela vdova», po Leharjevi opereti, J. Mac Donald, Maurice Chevalier.
GARIBALDI. 15.30: «Smrt prihaja iz Scotland Yarda», Peter Lorre.
MASSIMO. 15.30: «Kalifornija», Deanna Durbin, Robert Paige.
NOVO CINE. 16: «Ljudje z Zapada», John King.
IDEALE. 16: «Tarzan in beli lovci». Sledi barvan film «Sirene prazne jejo».
SAVONA. 18: «Vsak je svoje sreče kovač», Olivia De Havilland.
ARMONIA. 15.30: «Noči v Burmi», Dorothy Lamour, R. Preston.
ODEON. 16: «Srce» po knjigi De Amicis-a.
MARCONI. 16: «Strast, ki mori», G. O'Brien in G. Reims.
AZZURRO. 15: «Nihče mi ne bo verjel», E. Young, S. Hayworth.
RADIO. 14: «Na morju se svetlika», Bobby Breen.
BELVEDERE. 15.30: «Čudovita lutka», Ginger Rogers in David Niven.
ADUA. 18.30: «Kaznjenci iz Toulona», po romanu Viktorja Hugoja.
VITTORIA. 16: «Burka se je končala».
SKEDENJ: 18.30: «Vihar nad Sierro». Jutri in v četrtek.

GORIŠKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE PRIMORSKEGA DNEVNIKA V GORICI - SVETOGORSKA ULICA 42 - TEL. 749

Šovinistični izbruhi ob državnih mejnikih

Govorice o poneverbah pri AGI v Tržiču

Včeraj je MSI praznovala svoj iredentistično-šovinistični dan, ki so se mu pridružili, kakor je že stara tradicija, vsi več ali manj poklicni razgrajači. Ti so zlasti okrog poldne in v popoldnaski urah križarili po mestu ter se opajali s petjem pesmi nekdanjega režima.

Na Travniku je neka taka skupina tako vneto klicala duceja posebno pred hišami, kjer vedo, da bivajo Slovenci, da jih je morala celo policija miriti, da bi ohranili še kaj glasu za druge prilike.

Popoldne okrog 16. ure je neke desetin mladih zašlo na mejo pred severno postajo in tam precej časa huronsko vpilo, pardon, prepevalo fašistične in vojaške pesmi, med katere so vpletali žalivke proti Titu in Jugoslaviji. Da bi bili bolj varni, je vozil pred njimi policijski avto. Sicer pa razen teh «bojevnikov» ni bilo drugih ljudi po cesti in tako se niso imeli nad kom znesti ter izzvati kakšnih incidentov. Ker so bile popoldne zaradi praznika zaprte vse trgovine, je mesto bilo še bolj pusto in prazno.

Istočasno, ko goriški razgrajači lažejo ob državni meji svojo privrženost pokojemu duceju, pa krožijo govorice, da so «branilci talijanstva» Tržiču malo preveč z apetitom jedli. Že nekaj dni krožijo namreč govorice, da pri organizaciji AGI v tem mestu nekaj ni v redu. Za svoje propagandne akcije je ta organizacija prejela iz Gorice v letu 1947-48 okrog 500 tisoč lir, ki pa so bile potrošene na tak način, da so nekateri člani začeli dvomiti o blagajniški sposobnosti svojega blagajnika. Začele so krožiti govorice o majhnih škandalih, sleparijah in podporah krajevni MSI. Nekateri so vedeli povedati o denarju, ki je bil potrošen za nepotrebne ali nesmiselne reči. Po nekaterih računih je bilo izdano za izlete, zabave in morebitne podpore morda nekaj čez 100 ali k večjemu 200 tisoč lir, nič se pa ne ve, kje je končal ostali denar.

Zato pada sum na tiste, ki so imeli z blagajno največ opravka in v prvi vrsti na blagajnika samega. Policija vodi preiskavo, da bi ugotovila z večjo gotovostjo kakšen žalosten konec je napravil ves ta denar, ki naj bi rešil Tržič «iz ekspanzionističnih kremeljev tujih držav», kakor se neki krogi tako radi izražajo.

Proti spremembi železniškega urnika

Med učiteljstvom in delavstvom, ki se vozi vsak dan v Gorico z videmske strani, je začel krožiti glas, da bodo verjetno spremenili urnik vlaka, ki prihaja v Gorico ob 7.29. Delavska zbornica se se je takoj pozanimala pri direkciji železnic v Benetkah, da naj bi ostal urnik nespremenjen, ker bi vsaka sprememba škodila delavcem, ki prihajajo z Vidma proti Gorici ravno s tem vlakom. Takih pa je okrog 700. Z istim vlakom odhajajo tudi učitelji v smeri proti Tržiču in se ga tudi ne bi mogli več posluževati ako bi bil urnik spremenjen, ker bi prihajali potem na delo šele po osmi uri.

Prijavite sprejete delavce

Urad za delo v Gorici je prejel vesti, da nekateri delodajalci sprejemajo na delo osebe, ki jih niso prej prijavili. Zato je začel z inšpekcijskimi pregledi, da bi ugotovil morebitne prestopke. Obenem opozarja, da bodo prestopniki, ki ne bodo uredili položaja svojih delavcev, kaznovani po zakonu.

Prispevki za brezposelne

Te dni se je zaključila nabiralna akcija s prodajo kuponov za pomoč brezposelnim. Pri zadnji akciji, ki se je med vsemi najbolje obnesla, je odbor za zaščito brezposelnih nabral pri 27 podjetjih skupno 97.500 lir.

Darovali so: Papeška komisija 10.000 lir, tvrdka Cusolin, ul. XXIV. maja, 10.000 lir; podjetje Mattirolli, Svetogorska 77, 5000 lir; tvrdka Angelo Milano, Rooseveltov korzo, 5000; bratje Mattioni, ul. Garibaldi, 5000; Pokrajinski agrarni konzorcij 5000; Zavarovalni zavod, Rooseveltov korzo, 5000; Delavska banka 5000; Gozdarski inšpektorat 5000; tvrdka Tacchini, Štandrež, 5000; tvrdka Maselli 2.500; Kmečka banka, ul. Carducci, 2000; tvrdka Vouk Henrik 2000; tvrdka Celesti 1500; Kemični inštitut 1000; tvrdka Prinčič 1000; dr. Mario Rgoni 1000; rag. Olivo Rodolfo 1000; RAS 1000; tvrdka Krajner 500; tvrdka Solaris 500; N. N. 500.

Vsem podjetjem, ustanovam in tvrdkam, ki so darovale najmanj 5000 lir, bo odbor za zaščito brezposelnih poslal posebno pismeno zahvalo.

Dvig podmornic v Tržiču

Pretekli teden je tvrdka Bevilacqua iz Ancone dokončala v Tržiškem zalivu svoja dela za dvig dveh podmornic, ki sta bili potopljeni med vojno s strani angloameriških zrakoplovov. Obe podmornici «Argo» in «Sodio» sta po dvigu odpluli proti Benetkam. Sedaj je na delu še neko drugo podjetje iz Livorna, ki hoče dvigniti in popraviti še tretjo podmornico v tem zalivu po imenu «Beirut».

Temno stopnišče

Predsinočnjim je moral opolnoči rešilni avto Zelenega križa na pomoč 57-letni Mariji Kerševani iz Raštela št. 41. Ženska je namreč v temi zdrknila po stopnicah svojega stanovanja in se laže ranila v glavo. Odpeljali so jo v mestno bolnico, kjer so jo takoj obvezali, nakar je ženska odšla domov.

Vozni red na goriškem kolodvoru

ODHODI

Za Trst: 6.16, 7.29, 9.50, 14.25, 16.40 (za Ronke ukinjen ob nedeljah), 18.47, 21,27, 23.40.

Za Videm: 6.25, 8.49, 13, 14, 15.10, 16.57, 18.37, 20.50.

PRIHODI

Iz Trsta: 6.10, 8.07 (iz Ronk ukinjen ob nedeljah), 8.46, 12.58, 13.58, 16.54, 18.34, 20.45.

Iz Vidma: 13.57, 15, 16.12 (ukinjen ob sobotah); 18.45, 21.12, 23.36.

Zdravniška pomoč in oskrba v bolnišnici za nameščence krajevnih ustanov

V zadnjem času je bil sklenjen med ravnateljstvom zdravilišča «Villa S. Giusto» v Gorici in med Zavodom za nameščence pri krajevnih podjetjih (INADEL) poseben dogovor za zdravniško pomoč in oskrbo v bolnici. Te pomoči bodo deležni občinski uslužbenci, nameščenci pri pokrajini, pri raznih bolnicah in pri ECA, uslužbenci pri pomorskem hospicu v Gradežu in gasilci.

Če bo bolnik sprejet v tretji razred zdravilišča «Villa S. Giusto», bodo stroški zanj v celoti v breme zavoda INADEL, ki bo v smislu dogovora sam poravnal račun pri zdravilišču. Če pa želi bolnik v drugi ali pa v prvi razred, bo moral sam doplačati razliko. Seveda se bodo morali bolniki v zdravilišču posluževati domačih zdravnikov, ker bodo v drugačnem primeru morali tudi tukaj doplačati razliko med domačim zdravnikom ali zunanjim specialistom.

Kdor hoče biti sprejet v zdravilišče, mora dobiti za to dovoljenje od INADEL, ki ima svoj sedež v Benetkah, Palača Tron, kamor bo bolnik poslal svojo prošnjo za sprejem. V primeru nujnosti bo javil on njegov prihod v zdravilišče in poleg tega mora tudi bolnik poslati svojo prijavnico. V takih primerih mora priti bolnik v zdravilišče s posebnim potrdilom podjetja, pri katerem je uslužben, iz katerega mora biti razvidno, da je vpisan v INADEL.

Radiologije in elektroterapije bodo prejemali člani lahko tudi v ambulatoriju, ne da bi jim bilo treba ostati v zdravilišču. Tudi za to vrsto pomoči je treba imeti enako dovoljenje, kakor za sprejem v zdravilišče.

Z opeko jo je pobožal

Preteklo soboto je moral na zatožno klop v Krminu 67-letni Ivan Botaz iz Dolenj v Brdih. Obtožnica pravi, da je pri enem izmed svojih številnih prićkanj s ženo Amalijo Pizzul in ker ga je imel menda malo preveč pod klobukom hotel prepričati svojo ženo, da ima on prav s tem, da jo je udaril s kosom opeke po obrazu in jo ranil na nosu. Pri razpravi se je zagovarjal, da je hotel odpraviti svojo ženo proč na ta način, da jo je «na lahno pobožal s kosom opeke po licu». Sodnik pa se ni strinjal s takim načinom izkazovanja zakonske nežnosti in je obsodil bojevitega soproga na 2 meseca in 12 dni zapora.

Kakšne so nove cene za grobove

Kakor smo že poročali, so pri zadnji seji občinskega sveta na goriškem gradu obravnavali in odobrili tudi nove pristojbine za grobove na občinskih pokopališčih. To povišanje je bilo nujno potrebno zaradi velikega povišanja vseh stroškov in tudi zato, ker bo razpoložljiv prostor nekatere vrste grobov kmalu izčrpan in bo treba misliti na razširitev pokopališča in s tem v zvezi na odkup novih zemljišč zlasti pri glavnem pokopališču.

Od junija 1918 pa do danes je naraslo število obrobnih grobov, ki so oddani za dobo 30 let na 2075, medtem ko je število privatnih grobov za dobo 20 let narastlo na 1960. Po sedanjem stanju ostane ob robu prostora še za 192 grobov in v notranjosti pa za 302 grobova za dobo dvajsetih let. Če računamo, da letno potrebujemo na glavnem pokopališču 60 grobov prve vrste in 80 druge, pomeni, da bodo v treh letih porabili ves razpoložljiv prostor zanje. Zato je občinski svet vzel vse te stvari na znanje in odobril nove zvišane tarife, ki so naslednje:

Grobovi v parku, ki so oddani za nedoločen čas, so zvišani od prvotnih 6000 na 25.000 lir za kv. meter; *obrobni grobovi*, grobovi v kotih in na sprednjem delu, ki so oddani za dobo 30 let, plačajo po 35.000 lir za posamezen grob (prej 10.000 lir). *Obrobni grobovi* v srednjem in zadnjem delu za dobo 30 let od 6000 no 25.000 lir; privatni grobovi v notranjosti za dobo 30 let od 6000 na 25.000 lir; privatni grobovi v notranjosti za dobo 20 let od 3000 na 4000 lir. *Notranji grobovi* za otroke od 1500 na 2000 lir; začasna shramba krst v posebni grobnici se plača letno po 5000 lir (prej 1000). Položitev krst v grobnice 3000 lir za vsako (prej 1000). Začasna shramba v mrtvašnici 1000 lir (prej 500); prenos ali odnos trupel po 2000 lir za vsako (prej 1000); pristojbina za odnos trupel, ki jih odnesejo ali odpeljejo pogrebna podjetja, zavodi ali privatniki 7000 lir (prej 4000); izredni izkopi po 5000 lir prej 2500) in redni izkopi po 3000 lir (prej 1500).

Na okoliških pokopališč je dvignjena cena za obrobne grobove za dobo 30 let od prejšnjih 3000 na 15.000 lir in za notranje privatne grobove za dobo 20 let od 1500 na 4000 lir. Pristojbina za pokop na pokopališču v kraju, kjer pokojnik ni imel stalnega bivališča, znaša 2000 lir.

Kakor smo že omenili, so pri tej razpravi stavili nekateri svetniki predlog, da bi se zlasti centralno pokopališče razširilo z nakupom novih zemljišč.

Kolesar je žalil orožnika

metrov po cesti proti Rubijam, so nenadoma planili nanje štirje oboroženi karabinerji, ki so jih čakali v zasedi. Ker niso vedeli, kako bi se drugače znesli nad njimi, so jim natančno pregledali vsa kolesa in za vsako najmanjšo nerednost naložili globo.

Pri tem pa so delali razne opazke na račun Slovencev in slovenščine ter je eden od orožnikov nahrulil nekatere kolesarje, ki so se med seboj pogovarjali in smejali, češ da se ne smejo smejati. Očitno je hotel reči tudi, da ne smejo govoriti po slovensko, ker to žali njegova «kulturna ušesa», pa mu ta beseda vendar ni mogla z jezika. Omenimo naj še, da je na vprašanje enega iz družbe, če res v Gabrjah ni dovoljeno v gostilni peti in igrati na harmoniko, odgovoril eden izmed orožnikov, da to v Gabrjah ni dovoljeno in da so oni tisti, ki delajo tukaj zakone. Po tej lekciji iz državnega prava in potem ko so plačali naložene globe, so kolesarji odšli dalje po svoji poti.

Pred časom je 35-letni Ivan Tubaro iz Vidma kolesaril za vajo v okolici Krmina. Na svoji poti je srečal nekega orožnika v družbi finančnega stražnika, ki sta bila v službi. Ko je švignil mimo njiju, mu je nenadoma padla v glavo muhasta misel, da se je obrnil proti njima, našobil usta in spustil nepreveč spoštljiv glas proti enemu izmed obeh stražnikov. Ta dva pa nista sprejela žalivke tako enostavno, ampak sta ustavila neko motorno kolo, ki je šlo ravno tam mimo in z njim dohitela podjetnega kolesarja.

Ko sta ga ustavila, je ta zanikal, da bi ju hotel žaliti, ampak da se je ravno v tistem trenutku hotel odkašljati. Prav tako je trdil tudi v soboto pred sodnikom na krminski sodniji. Vendar njegovi razlagi niso hoteli verjeti in zato bo moral sedeti 4 mesece zaradi razžalitve varnostnih organov. Vendar pa so obsodbo spremenili v pogojno in je ne bo vpisali v kazenski list.

Z meje v zapor

Pred nedavnim se je vrnil iz Jugoslavije 39-letni delavec Dosseua Leonard iz Cremone, ki je dokončal svoje delo. Na meji pa so ga ustavili obmejni stražniki in ga spravili v krminske zapore. Pred nekaj dnevi je bil obsojen zaradi skrivnega prestopa državne meje na 3 mesece zapora in 16.000 lir globe.

Bolj srečen pa je bil 23-letni Cudin Anton, ki je bil tudi obdolžen poskusa skrivnega prestopa državne meje, pa so ga oprostili zaradi pomanjkanja dokazov.

KINO

VERDI. 17: «Pomladni veter», C. Grant.
VITTORIA. 17: «Norčije New Yorka», R. Hayworth.
CENTRALE. 17: «Ponosna kreolka», M. O' Hara.
MODERNO. 17: «Tajna glasba», G. Brent.
EDEN. 17: «Beli vrag», R. Brazzi.

So oni, ki delajo zakone

Po vseh kulturnih deželah Evrope in drugod po svetu je naloga varnostnih organov ta, da čuvajo javni red in skrbe za varnost državljanov. Morda je tako tudi drugod po Italiji; ne moremo pa trditi, da velja to načelo tudi po slovenskih vaseh goriške pokrajine.

Že po zloglasnim preteklim režimom so imeli karabinerji in varnostni organi proste roke po slovenskih krajih, kjer so lahko paševali po svoji volji in si lahko razlagali zakone ter jih izvajali v praksi kakor so hoteli, samo da so jih izvajali v škodo in na krivico domačega slovenskega prebivalstva, ne ozirajoč se pri tem na smisel zakona samega.

Primerov za tako postopanje imamo veliko. Pred nedavnim je tak varnostni organ nahrulil na cesti v Sovodnjah mladeniča, ker je nosil neko demokratično značko in zahteval od njega, da jo mora takoj odstraniti. V začetku tega tedna so napadli vojaki v Jamljah domačine, ker so govorili med seboj v gostilni po slovensko itd.

Zadnji primer pa se je dogodil predsinočnjim v Gabrjah. Skupina kolesarjev iz Trsta in Goriškega se je zvečer ustavila v gostilni ob cesti. Ob kozarcu vina in spremstvu harmonike, so zapeli nekaj slovenskih narodnih pesmi. Očitno pa tako petje in godba ne ugaja tamkajšnjim orožnikom, ki so kmalu prišli v hišo in govorili z gostilničarko. Ta je takoj po njihovem odhodu prišla k gostom in jih prosila, naj prenehajo s petjem in godbo, ker da se boji posledic s strani orožnikov. Njej na ljubo so gostje to res storili, posebno ker so vedeli, da so mnogokje metode teh čuvarjev ostale nespremenjene in da od prejšnjega režima niso spremenili drugega kot barvo svoje obleke.

Četrt pred 23. uro so odšli iz gostilne.

S tem pa stvar še ni bila končana. Ko je družba napravila kakšnih 100

ISTRSKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA PRIMORSKEGA DNEVNIKA V KOPRU - ULICA C. BATTISTI 301/a PRITL. - TEL. 70

Za lepoto naših mest

Odredba o obnovi in vzdrževanju javnih in privatnih vrtov ter parkov

Odredba, ki jo priobčujemo, je tako velike važnosti, da ne smemo mimo, ne da bi napisali nekaj besed komentarja, ali bolje priznanja ljudski oblasti, ki misli na vse.

Kaj pomeni zelenje in cvetje za mesta, kjer je zidovje palač natlačeno drugo poleg drugega, občuti vsak, ki ima količkaj čuta za naravo. Prav. Mesta morajo biti in se bodo zidala tudi v bodoče. Nekaj drugega pa je s tistimi starimi, ki skoro več ne vedo za letnico, kdaj so bila sezidana. Tu je tako nasprotje med današnjimi zahtevami za dobro in zdravo življenje meščanov, da jih ne moreš drugače imenovati kot — ječe za ljudi, ki imajo zelenje in cvetje radi.

Kar poglejmo, kako je s to zadevo prav v Kopru.

Če opazuješ to še Predkristusovo mesto s kake bližnje višine, te postane skoro strah, da moraš iz tistega zelenja, cvetja in dobrega zraka v ta stisnjeni kup starodavnih hiš. Tam na morju ti čepi vse skupaj kot v nekakem strahu, da se bo zdaj sesulo vse v — morje. Zdi se, kot da je vse privezano za tisti visoki zvonik tam na sredi, in da ta deluje kot nekaka privlačna sila, da se to že ni zgodilo. Med vso to gmoto opeke in zidovja skoro zaman iščeš malo zelenja, da bi se ti na njem odpočilo oko.

No, da se ne bo kdo naš tako kritiko pohujšal, moramo povedati, da je v mestu vendarle nekaj zelenja, katerega pa z velikansko srednjeveško ljubosumnostjo čuvajo — visoki zidovi okoli palač, da ga sploh ne vidiš. Le na trgu Brolo in tam ob morju na Belvederu sta dva majhna vrta z nekaj drevja in gredicami. In tam ob cerkvi je nekaj cipres, ki skoro ne vedo, koga bi gledale, ali tiste stare, ki vsak dan odpočivajo na prizidku, ali pa veliko vrvenje, ki je tam po cesti.

Nekaj privatnih vrtov v mestu je prav tako zaplankanih za visokim zidovjem in dvojnimi vrati. Tam gojijo posamezni cvetlice in jih lahko dobiš, če imaš — denar.

Skoro, da se mi zdi naziv — odredba — pretrd izraz. Tu je ljudska oblast pokazala tisti notranji plemeniti čut, ki ji je lasten in jo dviga visoko nad nekdanje buržujske oblasti, ki so vse take odredbe izdajale le za svoje izbrance. Ta odredba je poziv vsem ljubiteljem narave, da nekaj od-te preselijo tudi v mesta. Da bo več dobrega zraku, da bo več lepote, da bo tudi tisti stari in onemogli človek, ki ga je življenje že izčrpalo, da ne more ven iz mesta, občutil, da mu je lepota in veličina vedno obnavljajoče narave blizu.

* * *

Na podlagi ukaza komandanta odreda JA. z dne 16 septembra 1947 in v zvezi z odlokom Poverjeništva PNOO-ja za Slovensko Primorje in Oblastnega NO-a za Istro z dne 20 februarja 1947 ter na podlagi odloka IO OLO z dne 3. avgusta 1947 o pooblastilu izvršilnemu odboru Istrskega okrožnega LO o izdajanju odlokov in odredb na področju gospodarstva, izdaja izvršilni odbor Istrskega OLO sledečo:

ODREDBO

o obnovi in vzdrževanju javnih in privatnih vrtov in parkov.

Ker se opaža zanemarjanje pri vzdrževanju in urejevanju parkov in vrtov v mestih in naseljenih krajih se odloča:

Cl. 1

Za racionalno ter smotrno obdelovanje in negovanje:

a) javnih vrtov in parkov, ki se nahajajo v območju Istrskega OLO, ki služijo za olepšavo mest in vasi, so odgovorni mestni odnosno krajevni LO,

b) privatnih vrtov in parkov, ki se nahajajo v naseljenih krajih ali v neposredni bližini slednjih, ki pripomorejo za čim lepši zunanji videz mest in vasi, so odgovorni lastniki oziroma upravitelji vrtov in parkov, odnosno njihovi zaupniki.

Cl. 2

V čl. 1 navedene ustanove in osebe so dolžne do 30 tega meseca obnoviti do sedaj zapuščene in zanemarjene vrtove in parke ter skrbeti za njihovo nadaljnje vzdrževanje.

Cl. 3

Kršitelji te odredbe se kaznujejo z denarno kaznijo do 20.000 lir.

Kazni izrekajo okrajni ljudski odbori.

Cl. 4

Ta odredba stopi takoj v veljavo.

Koper dne 13.IV.1949.

JEČE ZA LJUDI SO TAKE HIŠE IN OZKE ULICE V KOPRU NI SONCA IN NE ZELENJA, ZRAK JE V STANOVANJIH ZATOHEL.

Zborovanje invalidov

Jutri 27. aprila bo v Portorožu veliko zborovanje vseh invalidov okrožja. Na tem zborovanju bodo tudi invalidi, tisti, ki nosijo na svojih telesih vidne znake borbe proti fašizmu in vsem zatiralcem delavskega razreda, spregovorili svojo odločno besedo proti vsem vojnim hujskačem, notranjim in zunanjim. Tudi oni se bodo pridružili s svojimi glasovi kongresu pristašev svetovnega miru v Parizu in povedali ostro in odločno imperialistom:

Nočemo vojne in uničenja. Naš cilj je mir in bratstvo, naš cilj je kulturni, gospodarski in politični napredek, naš cilj je za vse enake pravice in dolžnosti.

Zborovanje bo v prostorih Ljudskega doma ob 15. uri.

Za utrditev demokratičnosti pri volitvah in pri delu sindikalnih organov

V tem mesecu se vršijo v vseh sindikalnih podružnicah našega okrožja volitve novih sindikalnih odborov. Te volitve bodo na podlagi pravil ES, ki določajo, da se mora vsako leto sestati sindikalna skupščina podružnice, ki naj pregleda izvršeno delo in finančno stanje. Dalje sklene program bodočega dela podružnice v okviru navodil višjih sindikalnih organov ter izvoli končno še nov poslovni odbor in delegate za občinsko skupščino.

Preteklo leto so se vršile volitve z dviganjem rok. Ta način je v tistem času odgovarjal tedanjemu stanju in razvoju naših sindikalnih organizacij. Letos pa bodo volitve vseh krajevnih organov tajne zaradi večjega razmaha sindikalnih organizacij in da se poudari nočelo demokratičnosti.

Pravila določajo, da ima vsak član sindikatov pravico voliti in biti izvoljen v sindikalne organe, to se pravi, da ima aktivno in pasivno volivno pravico. Samo upravniki in personalni referenti tovarne, podjetja ali ustanove ne morejo postati člani odbora.

Vsakih 20 do 50 članov si izvoli v odbor tovarne ali podjetja 5 članov, vsakih 50 do 100 članov 7 oseb, vsakih 100 do 300 članov 9 oseb in od 300 članov dalje pa 11 oseb v odbor tovarne ali podjetja.

Število kandidatov je lahko mnogo večje, volivci lahko tudi predlagajo neomejeno število kandidatov. Volitve niso samo tajne, temveč še neposredne. To bo utrdilo vezi med izvoljenimi in med volivci, ker bo vsak delavec in nameščenec točno vedel, koga voli in se bo lahko informiral o delavnosti posameznega kandidata.

V večjih tovarnah, kot na primer v tovarni Ampelea, se bodo vršile najprej skupščine posameznih oddelkov ali skupin, tako da bo ob letni skupščini celotne podružnice Ampeleje vsak oddelek ali skupina lahko predlagala svojega kandidata.

V solinah sv. Jerneja so uspele volitve zelo dobro, ker je stari odbor poskrbel in organiziral v smislu pravil vse potrebno. Najboljši tovariši so bili ponovno izvoljeni v odbor podjetja. Novoizvoljeni odbor je pozval vse člane k sodelovanju, da bo sindikalna podružnica tudi v letu 1949 izvršila svoje naloge in tako pripomogla k utrditvi ljudske oblasti!

Sergaše

Nočemo zaostati za drugimi vasicami

Ko čitamo naše liste, nas veseli, da so se mladina, žene, starejši, skratka vse ljudstvo Istrskega okrožja oprijeli z vso vnemo dela za proslavo 1. maja. Toda tudi pri nas smo takoj prvi trenutek spoznali, da je ta praznik zlasti tudi naš in zato je bilo vse naše delo zadnjih dni posvečeno 1. maju. Tako delajo z vsem trudom in požrtvovalnostjo, razen nekaj malih izjem, prav vsi, da bomo čim lepše in veličastneje proslavili naš veliki delovni praznik na dan 1. maja.

Pred dvema mesecema smo si napovedali z vasjo Gažon tekmovanje, da bomo v počastitev tega dne izvedli nabiralno akcijo do višine 30.000 lir.

Pri tem pa se je zgodilo, da je samo naša vas Sergaše, ki je najmanjša v okrožju, že prekoračila to svoto. Že 20. aprila smo namreč izročili sektorskemu koordinacijskemu odboru za 1. maj v Šmarjah znesek 24.000 lir. Z raznimi drugimi prispevki v živilih, ki smo jih prav tako dali imenovanemu odboru, smo na ta način izročili ž celotnih 30.000 lir. Poleg tega pa so naši vaščani prispevali za Dijaško matico znesek 2.000 lir.

Smatramo, da smo s tem izpolnili tudi mi samo dolžnost. Tudi v bodoče ne bomo hoteli zaostajati za drugimi kraji, ko bo šlo prav tako za važno skupno stvar, kakor je proslava največjega kmečko-delavskega praznika 1. maja!

Čežarji-Pobegi

Predavanje o Koroški

Ob priliki kulturnega tedna so člani SIAU v Čežarjih-Pobegih organizirali predavanje o Slovenski Koroški. Po končanem predavanju so soglasno sprejeli resolucijo, v kateri izjavljajo, da spremljajo z ogorčenostjo borbo naših severnih bratov za narodnostne pravice in odločno zahtevajo, da se Koroška-zibelka slovenstva, ki je kljubovala dolgotrajnemu nemškemu nasilju in vseeno še do danes ostala slovenska, priključi k svoji domovini Sloveniji, za katero se je borila v narodno-osvobodilni vojni in do katere ima popolno pravico glede na njen kulturni, narodnostni in gospodarski položaj.

Šahovske beležke

Kvalifikacijski turnir 1. kategorije. Turnir se bliža koncu. Stanje po 13. kolu je sledeče: Klobučar 10 točk, Hilel 9 točk, Beltram in inž. Viher po 7 in pol točk, Suša 7 točk, Vogrič 6 in pol točke, Kalčič 6 točk, Lovrečič 5 točk, Kermavner, Rupnik in Žerjal M. po 4 točke, Strah 3 in pol točke, Sukljan 2 točki, Žerjal D. 1 in pol točke in Macarol pol točke. Turnir bo zaključen dne 30. aprila. Končni rezultat bo objavljen dne 1. maja.

Sindikalno moštveno tekmovanje za prehodno zastavico v okviru prvomajskih prireditev, od 26. do 30. aprila. Doslej so se prijavila za to prvomajsko šahovsko tekmovanje sindikalna moštva okrožja, pravosodnih ustanov, zavoda za soc. zavarovanje, kluba NZ, VUJA ter tvrdke EDILIT in FRUCTUS. Iz Pirana se je prijavil Pomorski tehnikum. Pričakujemo še nadaljnje prijave. Igralo se bo samo na 4 deskah, ker imajo nekatere sind. podružnice le majhno število šahistov. Nekatere sind. podružnice bodo postavile po 2 moštvi.

NE ZAPRAVLJAJMO ČASA!

Enotni sindikati v tekmovanju za točnost

Okrožni odbor Enotnih sindikatov je določil za vse sindikalne podružnice v okrožju ne glede na to, ali so industrijske ali kmetske, tekmo za izvajanje točnosti. Iniciativo za to prepotrebno in hkrati nenavadno tekmo je dal tov. sodnik Kermavner Boris, član sindikalne podružnice za sodne nameščence v Kopru.

ES utemeljujejo to tekmo s tem, da je pri vseh zborovanjih, sestankih, predavanjih, prosvetnih in športnih prireditvah postala že splošna navada in pravilo, da se pričenjajo s polurno zamudo. V zadnjem času se je ta razvada še bolj razpasla in postaja naravnost rakava rana naših organizacij in mnogokrat tudi poslovnih obratov. Zaradi nenatančnosti mnogokrat samo nekaj nepoboljšljivih ljudi smo zgubili že neštete delovne ure. Poleg tega pa so zamude povzročile nevoljo med prizadetimi, okrnile marsikateremu vestnemu delavcu energijo ter celo zmanjšale ugled naših oblasti!

Sedaj so si ravno ES zadali nalogo, da izkoreninijo to napako našega javnega in notranje organizacijskega življenja. Pričele bodo najpreje pri sindikalnih organizacijah. V tem oziru bodo nastopili proti tistim, ki ne bodo hoteli biti točni, z raznimi ukrepi.

Odslej bodo pričele sindikalne podružnice itd. vsako prireditev, sestanek, zborovanje in podobno točno ob določeni uri, brez podaljšanja, ne da bi zavlekle začetek za tako imenovani akademski četrt ure, ki pomeni nekdanjo navado preživetih meščanskih in kapitalističnih časov. Tudi drugod bodo člani sindikatov dosledno zahtevali, da se vsaka napovedana prireditev itd. prične ob določeni uri, ne glede na zamudnike, ki bodo poleg tega klicani na odgovornost. V bodoče bo na stenčasih ožigosana vsaka zamuda, zlasti pa zamudniki.

V primerih, kjer bodo zamudniki organizatorji prireditve, se bodo člani sindikatov enostavno odstranili s prireditvenega prostora in pustili pismeno sporočilo, v katerem bodo navedli razlog svojega postopanja in zahtevali, da jih povabijo na novo določeno zborovanje, sestanek itd.

Tedaj pa, kadar bodo organizatorji prireditve navzoči, pa ne bodo hoteli pričeti točno, bodo sindikalisti enotno zapustili lokal, kjer se vrši prireditev s pripombo, da se bodo udeležili prireditve le tedaj, ko pričela pravočasno ob določeni uri!

ES pozivajo vse občinske sekcije, naj takoj po svojih podružnicah pričnejo s tekmovanjem za izvajanje točnosti in da naj ves potek tekmovanja strogo nadzirajo ter poročajo o uspehih!

Kdor koli ljubi red in točnost, bo pozdravil sklep ES, kdor koli je dober gospodar, bo pozdravil napovedano tekmovanje, ki bo morda napravila za vselej konec tratenju časa, ki je tudi denar!

Nekdanji Norbedov mlin v Ankaranu ne obratuje pravilno

Kakor je znano upravlja nekdanji Norbedov mlin poseben delegat. Toda kljub temu mlin ne obratuje tako, kot bi lahko in kot bi bilo treba. Ljudstvo, ki nosi mlet v ta mlin, iznaša vsakovrstne in upravičene pritožbe. Zdi se, da bi se dalo stvari z lahkoto odpomoči, toda delegat se premalo zanima, da bi izvedel potrebna popravila v mlinu, s čemer bi odpadli nedostatki in bi ne bilo nadaljnjih pritožb.

V korist ljudstva pričakujemo čim preje izboljšanje.

ALI PODPIRAS SLOVENSKI NAPREDNI TISK?

Ustavljeni zaradi kaljenja nočnega miru

Ob drugi uri zjutraj 24. aprila je obhodna straša NZ iz Kopra privedla sledeče osebe, ki so obtožene kaljenja nočnega miru:

Toto Nicoli, Castellani Gino, Mondo Albino, Ponis Omero, Favento Giuseppe, Derin Stefano, Derin Giovanni, Mondo Albino, D'Agostino Antonio in Corrente Adriano.

Ubil se je, ko je nabiral rože

V nedeljo popoldne je šel 45-letni Plisko Anton iz Portoroža nabirat v bližnji kraj Valetta rože, da bodo doma spletli venec za na krsto ravno umrli teti. Ob nabiranju rož mu je verjetno spodrsnilo, padel je precej globoko in tako nesrečno, da si je zlomil hrbtenico in da mu je počila lobanja. Nesrečnež je ob prevozu v bolnico umrl.

Zgledna poštenost dekleta

Tovarišica Peroša Marija iz Pomjana št. 3 je prišla iz svoje vasi v Koper. V bližini stanovanja zdravnika dr. Paruta je naletela na denarnico, v kateri je bilo 4.500 jugolir, nekaj metrolir ter druge malenkosti. Vse skupaj je izročila na okrajnem poveljstvu narodne zaščite v Kopru, kjer se naj zglasi lastnik izgubljene listnice.

Tov. Peroša naj bo s svojim poštenjem v vzgled bodočim najditeljem tujih stvari!

Zadruge in 1. maj!

Veselo žvrgolijo ptički v pomladnem jutru, vonj pestrega cvetja sadnih dreves omamlja in vabi človeka v prirodo. Na listih dreves in v nizki travi se blestijo rosne kaplje v jutranjem soncu.

V kmečki obdelovalni zadrugi je že vse živo. Pastir je odgnal živino na pašo. Ženske sedaj merijo mleko, hlevar čisti hlev. Brigadir, ki je že razdelil svojo brigado v delovne skupine, razpravlja v pisarni s poslovodjo. Delovne skupine hite na polje in vinograde. Veselo in z lahkim korakom stopajo po stezah in kolovozih uživajoč krasno pomladno jutro.

Hitijo, da urno poprimejo za delo, ena delovna skupina hoče prekositi drugo, kajti napovedale so si tekmovanje.

Toda ne tekmujejo samo delovne skupine, marveč tudi cele zadruge tekmujejo med seboj. Katera od njih se bo bolje izkazala?

Fantje in dekleta, stare žene in možje, vse hiti, vsi hočejo biti prvi. Treba je pohiteti, kajti prvi maj je tu.

Brigadir hiti od skupine do skupine, si ogleduje delo in beleži dosežene uspehe. Tu in tam da kak nasvet; pri skupini, ki ima več dela, pomaga, da bo delo prej končano. On ne pregleduje samo količino dela, marveč tudi način dela in njegov uspeh.

Pregleduje tudi orodje in stroje, če so dobro negovani, da se ne kvarijo, kontrolira vozila, hleve, svinjake in živino.

Letos ima zadruga tudi lastno kokošjerejo, treba pregledati tudi to, posebno je treba paziti na mali zarod.

Tudi v kmečki nabavno-prodajni zadrugi je vse živo. Poslovodja hiti urejati trgovino, knjigovodja urejuje pisarno, skladiščnik skladišče. Vsi hitijo, čistijo in urejajo, vsak čas lahko pride komisija, ki bo pregledala, kako so urejeni prostori in precenila, katera zadruga ima bolje urejene prostore. Da li so prostori čisti, lepo prepleskani, je blago izloženo, ločeno, da se ne kvari, pri roki za hitro postrežbo strank itd..

Ravno tako je vse živo na kmetijskem gospodarstvu kmetnaproze. Tudi tu hitijo z deli, da ne bi zaostali za drugimi kmetijskimi gospodarstvi.

Vsaka zadruga hoče biti prva.

Ravno tako je vse živo in delavno po uradih in poslovalnicah konsumnih zadrug. Tudi one tekmujejo med seboj, tudi v teh ozkih mestnih ulicah se čuti pomlad, bližina prvega maja. V vseh izložbah so že prvomajske parole, ki privlačijo mimoidoče, da si ogledujejo lepo urejene izložbe in da tudi oni povejo svoje mnenje, katera izložba je lepše urejena.

To so zunanji znaki prvomajskega tekmovanja med zadružniki.

Mnogo važnejše od teh zunanjih pojavov je duševna preobrazba zadružnikov je to, kar se dogaja v njihovi duši v zvezi s prvomajskim tekmovanjem.

Predvsem zavest, da mora biti njegova zadruga prva v doseženih uspehih, kar je rezultat zadružne zavesti zadružnika, je izraz njegovega prepričanja, njegove miselnosti, njegovega pojmovanja skupnosti in želje po napredku.

Prvomajsko tekmovanje ni tekmovanje med sovražno si razpoloženimi tekmeci, marveč prijateljsko tekmovanje med delovnimi ljudmi, ki jih vežejo isti cilji, ista stremljenja.

Letošnji I. maj mora pokazati v zadružništvu take uspehe, kakršni še pri našem zadružništvu niso bili vidni.

Pri zadrugah se tudi proučujejo napake in uspehi poslovanja lanskega leta ter se na to opozarjajo novi nameščenci; posebno oni, ki so določeni za odkup sadja in zelenjave, se morajo na to delo tudi pripraviti.

Prvi maj, praznik vsega delovnega ljudstva! Prvi maj je praznik tudi zadrug in zadružnikov, ker so oni del delovnega ljudstva.

C. S.

Prvomajska nabiralna akcija v Babičih

V sredo 20. aprila se je vršila pri nas že tretja nabiralna akcija za kritje stroškov največjega delavskega praznika, za katerega se vse ljudstvo že pripravlja, da ga bo čim lepše proslavilo.

Pri tej nabiralni akciji smo zbrali 1700 lir, 15 litrov vina in okoli 100 jajc. Tudi ti prispekvi dokazujejo zavednost naših domačinov. Naravnost že nestrpno pričakujemo dan 1. maja, da bomo priča naših uspehov na organizacijskem polju, ki bodo našim nasprotnikom okoli Vidalija in tržaških reakcionarjev pokazali, da je nemogoče zlomiti naš delovni polet in nas odtrgati od naših voditeljev!

BABIČ

Spalnice zakonske in samske, kuhinje, mize, stole, štedilnik, žimnice, preproge in radio aparat

PRODAM

TRST - ul. R. Sanzio 20

Najnovejše slovenske knjige

dobite v trgovinah

LI-PA

V zalogi imamo stalno tudi kmetijske STROKOVNE KNJIGE.
Poslovalnice: KOPER, IZOLA, PIRAN, PORTOROŽ, BUJE, UMAG in NOVI GRAD.

naš svet žensk

ŽENA in osvobodilni boj

Prišlo je kakor pomladni veter, ki zaveje preko gora in prežene nepredirno sivino svinčenih oblakov. Mahoma so se počutila srca kakor prerojena, v njih je vzbrstelo novo upanje. Tudi po trdih kraških in opočnih istrskih tleh ter v samem Trstu bo zaplalo novo življenje. Njegove zarje so se pričele svetliti na obzorju. Tržaški delavec in okoliški kmet sta v siju njihove luči začutila tako kot še nikoli, da pripadata drug drugemu in da je bodočnost njihova. V osvobodilnem boju sta jo pričela kovati družno s tolikanj preganjanim in povsod zapostavljenim delovnim inteligentom.

Iz te velike ustvarjalnosti, ki je prevzela delovno ljudstvo v Trstu z isto silo kot po vsem Primorju, žena ni mogla biti izvzeta. Vsa njena notranjost, prepojena z nasiljem in krivicami, ki jih je ona kot žena in mati v dvojni meri čutila, jo je vlekla v osvobodilni boj. Spočetka mu je dala le svojo drobno delo, ker mu drugega ni mogla dati, neuka in nerazgledana, kakor je bila. Zbirala je za borce in hrepenela, da bi jim bila tudi sama enaka. Skoraj ni mogla verjeti, da bo kdaj res tako, kajti življenje jo je vedno odrivalo v stran in puščalo nekje ob kraju poti.

Ko se je pričela osvobodilna borba, so se njegovi odnosi docela spremenili. Mahoma je bila tudi sama v njegovem vrtincu, osvobodilna borba je vzgajala tudi njo in jo preoblikovala v samozavestnega, neuklonjivega človeka. Usposabljala jo je za delo, ki je vedno bolj dvigalo njen kulturni nivo, obenem pa tudi zahtevala od nje izpolnitev novih, vse težjih nalog v skladu z razvojem osvobodilnega boja in z njegovo globoko revolucionarnostjo. Postala je izurjena kurirka, ki se je znala z dragocenimi poročili spretno prebiti mimo fašističnih straž. V odborih Osvobodilne fronte se je vzgajala, da bo zasedla svoje mesto v porajajoči se ljudski oblasti kot njen tvoren in odgovoren činitelj. Učila se je brezmejne ljubezni do svojega naroda in spoštovanja ter ljubezni do drugih. Uspelo ji je iztrgati iz sebe vsako kal nerazumevanja in stegnila je svoje roke v bratski objem z vsemi, ki so tako trpeli pod bičem fašizma, tako kot ona in njeno ljudstvo.

Če bi našo ženo vprašali, kaj jo je naučila in kaj ji je dala Osvobodilna fronta, bi odgovorila z eno samo besedo: vse.

Pod njo pa bi si mislila sledeče: Peljala me je iz štirih sten mojega mračnega doma, da sem se razgledala po svetu in ugotovila, kje so vzroki, da je moj dom tako mračen, da so moji otroci slabotni, da zanje ni bilo ne šole ne kruha ne dela. Dopovedala mi je, da sem tudi jaz človek, ki ima polno pravico do življenja; pravico, da ga ustvarja in gradi ter mu postavlja smernice. Tega, kar me je naučila, ne bom pozabila več nikdar. Od tega, kar mi je dala, ne bom odstopila niti za korak. Borila se bom vse do tedaj, ko bodo sile teme in zatiranja hlepele po krvi malih ljudi, uprizarjale vojne, ki pokončavajo sadove moje ljubezni, mojega dela in trpljenja.

GRMEK ZORA, TAJNICA MLADINE, PADLA KOT TALKA V UL. GHEGA.

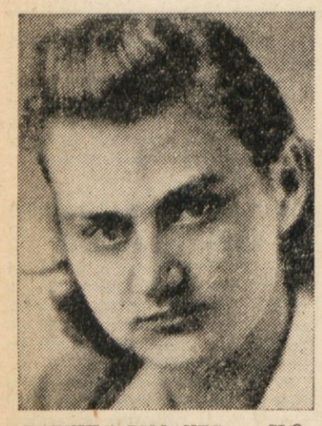

DARINKA PIŠČANEC — SLOVENKA, ČLANICA GO AFZ, UMRLA ZARADI PRESTANIH MUČENJ V ZAPORU.

VOJKA ŠMUC

PREMIK V NOČI

V temni noči stopa kolona, drug za drugim, toliko da komaj razlikujem obris tovariša pred menoj. Okoli mene je vse črno in vlada tišina, čujejo se drsajoči koraki po kamenju. Odmor — že? Saj se mi je zdelo, da smo se komaj odpočili. Noč je bila hladna in ni bilo težko hoditi... Nekdo mi šepeče... pripraviti municijo... veza... veza... in v daljavo se izgubi beseda. «Ali so že bližini?» nekaj mi je priskočilo k srcu. Še nekaj trenutkov. Naprej! In vse dalje stopa kolona proti sovražniku. Ne čutim nobene utrujenosti, samo tisto željo, hrepenenje, da jih napademo, da se borimo. Vse to, kar smo toliko pričakovali, po čemer smo hrepeneli ves oni dolgi čas v težkih dnevih suženjstva v Italiji in sedaj na Visu, boriti se in četudi pasti za narod, za svoj trpeči narod, vse to se bo izpopolnilo v tem jutru, v današnjem dnevu... Neštete misli so mi brnele v glavi, a le ena trdo vkoreninjena je obvladala — borba.

Danilo se je. Sonce je zahajalo za visokim hribom onstran morja — za Biokovom... tam je kopno, tukaj pred nami nemške postojanke... Doli! Vsa sključena gre naprej vrsta borcev...

Zdanilo se je. Čez eno uro ali dve bo morda že spopad... In zapele so naše strojnice... V borbo, tovariši! Prvič v borbo za svobodo!

VOJKA ŠMUC, PADLA V BORBI KOT BORKA III. BATALJONA PREKOMORSKE UDARNE BRIGADE.

Vanda se je vključila v osvobodilni boj

Tisti večer je prišel Vandin mož domov z važno novico. Ni veliko premišljal, kako ji jo bo razodel in kako jo bo sprejela. Vajen je bil, da mu ni ugovarjala, da mu je skoraj iz oči brala vsako željo. Te njene oči so ga spremljale povsod. Komaj je pozvonil doma pri Sv. Jakobu na vrata in mu je prišla odpret, so se že uprle vanj in ga potem motrile neprestrano.

«Karel, kaj hočeš, da ti prinesem copate? Ali bi morda tudi tople vode, da si umiješ noge? Vem, da si ves dan brodil okrog. Voda ti potegne ven vso utrujenost. Ali hočeš? Povej!»

Tako ga je spraševal njen tenki, pojoči glas in tiste njene velike modre oči. Smejale so se, vendar je bilo v njej toliko otožnosti, ki je ni mogla prikriti. Trenutki so bili v njunem življenju, ko mu je bila vsa zoprna.

V njih ni videl ne njene visoke, sloke postave, na katero je bil tako ponosen, ne njenega obraza, ki si ga ni moglo z leti ničesar dotakniti in načeti njegove lepote. Zdelo se mu je, da je še vedno tako lepo kot tedaj ko sta se vzela. Že takrat, kmalu po poroki, ga je včasih usužnila lastna misel. Bilo je, kot da ga sprašuje: «Ali jo ljubiš, ali ni vsa tvoja ljubezen le utvara?»

Zdrznil se je pred njo in skoraj sram ga je bilo. Ostresti pa se je le ni mogel. Vedno pogosteje se mu je vsiljevala v trenutkih, ko je začutil močneje vso razrvanost lastnega življenja. Ko se je odločil za poroko, je bil prepričan, da ga življenje nikoli ne bo spodneslo. Kmalu pa je spoznal, da je gradil na pesek svojo zgradbo. V ladjedelnici niso več potrebovali njegovega znanja, ne njegovih spretnih rok. Kadar se je zglasil, če morda nimajo zdaj tudi zanj dela, so najprej pogledali to, kar je bilo zapisano poleg njegovega imena in ga prijazno odslovili. Odhajal je od Vande, da bi pozabil na brezposelnost, ki ga je poniževala pred njo.

ŽENA JE PRIJELA ZA PUŠKO IN ODŠLA V BORBO.

Potem se je vračal. Ni ga klical dom, ki ga je vzdrževala s svojo šivanko, saj je bilo prav to tisto, kar ga je pehalo od nje. Ona sama ga je klicala. Moral si je priznati, da jo ima rad in da je v vsem tem, kar počne, strašen nesmisel. «Nanjo stresam gnev. Namesto da bi ji olajšal gorje, ga delam še večjega. Toda odslej hočem biti ves drugačen z njo. Ona to zasluži», si je govoril ko je šel po ulici Molino a vento navzgor. Ko pa je potrkal doma na vrata in jih je prišla odpret, se je nekaj zagozdilo v grlu in hitro je potlačil vase vsa čustva.

Ona ni smela vedeti zanje.

Vanda je bila ena izmed tistih žen, ki znajo vsakemu prodreti v dušo in vsaki stvari iščejo odgovora. Vedela je, kaj črviči njenega moža, zakaj je rezek z njo in čemu zapušča včasih dom in njo. Ko se je vračal, ga ni spraševala, kod je hodil in kaj je počel. Vse to ji je bilo do podrobnosti znano. Iskal je dela, da bi ne slonelo vse na njenih ramah, pa ga zopet ni našel. Tudi njo je ugrizlo, ne zaradi tega, ker je morala vse dni presedeti pri stroju, temveč zaradi njega. Ljubila je svoj poklic. Le zavest, da on zaradi tega trpi, ji je bila neznosna. Dobra mora biti ž njim. Vtepel si je v glavo, da ji je v breme, in trudila se je, da bi ne v besedi, ne v kretnji nikoli ne začutil kaj takega. V njenem srcu je gorela ljubezen zanj z vedno istim neugasljivim plamenom. Poleg nje je dobilo prostor v njem tudi sovraštvo, ki se je nakopalo vanj v teku let. Vanda je sovražila tiste, ki so skalili njeno srečo.

Zvonec na vratih je zabrnel. Odkar se je pričela osvobodilna borba, se je ob vsakem zvonjenju, če Karla ni bilo doma, vse vzradostilo v njej. Ni prihajal več mrk in dolgo se je pogovarjal z njo. Svojih potov ji sicer ni zaupal, tudi spraševala ga ni po njih. Delal je za njeno srečo, za srečo njenega otroka in tisočerih težaških družin, bolnih kot je bila njihova. To je bilo vendar dovolj, da je lahko ljubila. Ne, če ne bi bil tak, bi ona, Vanda, ne mogla živeti z njim. Nikoli ni ničesar jemala površno. Vedno je iskala v življenju globlji smisel, toda zdelo se ji je, da ga bo šele sedaj prav našla, čeravno sama ni vedela ne kako ne kaj.

Na poti domov in še sedaj, ko je pozvonil, se je Karlu zdelo vse tako enostavno. V skopih besedah ji bo povedal in dovolj bo za to njegovo ženo, ki mu v vsem tako sledi. Zdaj pa, ko je stal pred njo, so stvari zadobivale drugi pomen. Treba jim bo dati primeren poudarek, da bo razumela njihovo vsebino. Brezpogojno jo mora razumeti. Če bi bil na sestanku podvomil vanjo, bi moral tovarišem to povedati. Bila je njegova dolžnost. Toda on ni storil tega, ker je zaupal v samega sebe in vanjo, v svoj vpliv na njo, v njeno predanost, v njen premočrtni značaj. Razumeti mora, da bo njeno delo samo majhen del velike borbe, majhen pa nič manj pomemben. Do podrobnosti natančno ga je treba vršiti.

Njene vprašujoče oči so kot vselej obstale na njem. Ni se jim odmaknil. Pričel je toplo, skoraj nežno, tako kot ni bila njegova svojskost.

«Pridi, Vanda, prisedi tja na zaboj k meni. Nekaj ti moram povedati».

Prijel jo je za roko in rahel drget ji je šel po vsem telesu. Rada bi ga bila vprašala kaj, toda ni hotela motiti tega tako čudevitega trenutka, v katerem je čutila, da se bo zdaj pa zdaj zgodilo nekaj velikega.

«Ti veš, da hodim s tovariši na sestanke in če ne veš, vsaj slutiš zakaj». Narahlo je prikimala z glavo in ni odmaknila od njega svojega pogleda. «Danes so mi zaupali novo, zelo odgovorno nalogo. Zaupali so jo meni, ali točneje, nama obema in paziti bova morala, da jo bova vestno izvršila, da bi s kakšno nepremišljenostjo, s kakšno besedo, ki bi ne smela biti izgovorjena, omadeževala najinega doma, najinega imena. Vanda, storila nekaj, kar bi škodilo našemu osvobodilnemu boju».

Zmedena je bila od tega, kar ji je govoril in od pričakovanja. Življenje se bo sklonilo tudi nad njo in prišlo tudi v njen dom nekaj tiste drobne sreče. Ne bo več Karlu le žena, ki deli z njo svoje tegobe kot vsa ta leta. Mnogo več mu bo. Novo življenje mu bo pomagala ustvarjati in graditi. Že je prihajala vanjo tista čudovita zavest, da ne živi le sebi, da ima tudi njeno življenje vse drug globlji smisel.

«Nekdo je prišel k nam», je nadaljeval». Pri nas bo živel in storiti boš morala tako, da se bo počutil kakor doma. Z nikomur ne boš smela po nepotrebnem govoriti o njem. To bi lahko nakopalo hudo nesrečo». Umolknil je, spustil njeno roko, vstal in jo vprašal trše, neizprosno: «Ali si me razumela?»

Preveč je bilo tega, kar mu je hotela povedati na vse to, a ni spravila ničesar iz sebe.

Obsedela je tako, kot da bi bila iz kamna, tiha, negibna. Vsa njena notranjost se je pripravljala, da sprejme dragega nepoznanega gosta in na molk, s katerim se bo obdala. Čutila je, da je zdaj tudi sama vključena v osvobodilni boj in duša ji je bila polna sladkega nemira.

MARA SAMSA

Povezava tržaških žena z OF

Z glasnim truščem se je poleg drugih poslopij sesula tudi enonadstropna hiša v ozki, slepi ulici Cristoforo Colombo. Njeni stanovalci razen enega so si rešili življenje, ker so se skrili v klet in vdano čakali na odločitev usode.

NA RUŠEVINAH PORUŠENIH VASI SO SE OTROCI NAUČILI ČITATI IN PISATI.

Tržačan, ki je srečno ušel smrti, ne bo pozabil 10. junija 1944.

Visoko nad morsko gladino so z glasnim brnenjem plula od Sv. Nikolaja proti Trstu angloameriška letala. V siju zgodnjih jutranjih sončnih žarkov so se bleščala njih krila. Trstu so prinašala razdejanje in smrt.

Tržačani so se ravnokar razšli vsak po svojem običajnem poslu in niso polagali posebne važnosti bližajočemu se brnenju avionov zlasti ne zato, ker so že prejšnji večer le preleteli Trst, ker jim je bil cilj druga postojanka in ne naše mesto. Previdnejši in nezaupni meščani so iskali zavetja v kleteh, drugi so še utegnili doseči varno mesto v zakloniščU.

V nekaj minutah je bil Trst zavit v dušeč prah in dim. Angloameriški avioni so obsuli mesto z bombami hladnokrvno, ne da bi prizanašali civilnemu prebivalstvu, stanovanjem niti tovarniškim objektom. Smrt je imela ta dan svojo obilno žetev. Preostali so se začudeno izpraševali: «Kako in zakaj — saj ni več tajnost, da je Nemčija pred polomom, saj ni več skrivnost, da je nemška vojska na umiku gnana od zmagovite Rdeče armade in hrabrih partizanskih edinic».

Proti večeru so prihiteli v bližnje zaklonišče tudi stanovalci hiše v ozki ulici Cristoforo Colombo, ki se je pod bombnim udarcem in zračnim pritiskom sesula in so se komaj rešili izpod ruševin.

OBUP ŽENE, JOK OTROK...

Med prizadetimi sta bila žena in hčerka delavca pri Lloydu Malija in Zvezda, znani aktivistki OF.

Kazalo je, da v zakloniščU nekoga iščeta, ker sta z vso pažnjo ogledovali vsakogar. Zvezdino bistro oko je iztaknilo tovarišico Špelo, nakar je njena mati dejala: «Špela, Špela, tukaj sem z Zvezdo, vse sva rešili».

Tov. Špela, misleč na svoj način je vprašala: «Mari ste rešile vse pohištvo».

Vsa osupla, ker ni bila pravilno razumevana, je tov. Malija stresla z glavo in pojasnila: «Kaj pohištvo, škatla, škatla, vaša železna škatla je tu, njo sva z mano rešili, njo. Pohištva ni več. Kar ga niso zdrobile bombe in stene, ki so se zrušile nanj, ga je odnesel zračni pritisk. Pod ruševinami je ostala tudi železna škatla, ki je vsebovala denar in material OF, one železne verige osvobodilne borbe, katere členi so bilo tudi v Trstu tako trdno povezani med seboj, da jih nobena sila ni mogla ločiti.

«No, kako ste mogli misliti na škatlo, ko ste se tako prerivali izpod ruševin — je naglo vprašala tov. Špela.

Vse bi bila storila, da jo le najdem in našla sem jo.

«Zaradi konspiracije» je ponovila, stiskala k sebi škatlo in sinovo sliko, ki je od vsega še edino ostala na grebenu v zrak strelečega dela porušene stene.

«Dolgo sem grebla v kupu ometa, pod kamenjem in opeko si utirala pot na dan in iskala škatlo. Saj bi mi sostanovalci radi pomagali, povpraševali so venomer, za čim toliko stikam in izgubljam čas, ko so našemu življenju štete minute. Zahvalila sem se jim, grebla dalje v vedno večji navarnosti, da me kamenje pokoplje pod seboj».

«Konspiracija je konspiracija» — sem si mislila, škatla ne sme v druge roke, dokler nosim jaz odgovornost zanjo. Naše delo bi bilo torej izdano, nad nas bi se zlil bes in srd ugašajoče fašistovske sile.

Tov. Spela je nemo poslušala, nič ni odgovorila, ker jo je premagala ganjenost nad besedami, ki so pričale o taki trdnosti, globoki veri, nesebični požrtvovalnosti našega naroda v osvobodilni borbi. Vse zatirane sile so se zbudile, da strmoglavijo v borbi OF svoje dolgoletne zatiralce.

Po tem prvem dogodku je prišlo še mnogo drugih, nič manj groznih in temnih.

Mogočne verige osvobodilne fronte do danes še ni nihče strl, ker streti je ne more, kdor ne razume njenega razvoja, kdor ni bil dejansko povezan z njo. Divji vihar, ki danes tuli okrog nje in se v njo zaganja, bo ob njeni moči in odporu sramotno utihnil.

Pomoč jugoslovanskih žena ljudski oblasti

Antifašistična fronta žena Jugoslavije pomaga povsod ljudski oblasti. Žene sodelujejo pri ustanavljanju otroških jasli in omogočajo vsem mladim delavskim materam takojšnjo pomoč. Obenem pa nadzorujejo delo otroških ustanov. Antifašistična fronta žena tudi aktivno sodeluje pri zdravstveni vzgoji žena.

PRIŠLA JE SVOBODA IN Z NJO TUDI LEPŠE ŽIVLJENJE ZA MATERE IN NJIH OTROKE.

23 Anabela Buchar: RESNICA O AMERIŠKIH DIPLOMATIH

Špekulanti na poslaništvu

To mesto si je pridobil s tem, ker je za časa svojega bivanja v Teheranu sestavljal telegrame, ki so bili svoji vsebini še bolj protisovjetski od tistih, ki so prihajali iz poslaništva v Moskvi. Ker je v Teheranu z osebnim vmešavanjem v notranje zadeve Irana dokazal svoje sposobnosti za protisovjetskega diplomata, je bil za nagrado imenovan na omenjeno mesto. William Benton, ki je bil poprej na tem mestu, pa je bil odpuščen, ker ni zadovoljil zahtevam diplomatske službe ZDA.

Tajne in do neke mere osebne intrige ameriškega poslaništva v Moskvi in določenih skupin v ministrstvu za zunanje zadeve ne bi imele nobene važnosti in bi ne bilo vredno o njih govoriti, če bi ne bile političnega značaja in bi ne bile orodje za okrepitev oblasti svojevoljne klike, ki si prizadeva, da bi med ZSSR in ZDA nikoli ne bilo miru.

SESTO POGLAVJE

Znano je, da v Ameriki ni meja med «business» (izgovori biznes) in špekulacijo. Če je mogoče, kupi blago po zakoniti poti po najnižji ceni in ga prodaj po najvišji. Če ne gre drugače, ga kupi protipostavno, če je koristno, ga kupi na pošten način; če ti je ugodneje, ga kupi z goljufijo. Vse to se v ZDA ne imenuje špekulacija, temveč «business» in prinaša precejšen dobiček. Bogastvo je odvisno od ustreznega družbenega položaja.

V Ameriki igra glavno vlogo denar ne glede na to, na kakšen način ga pridobiš. Na vsakega Američana, katerega dohodki so v skladu z zakonom in plod «poštenega dela», pride troje takih, ki so obogateli na tak način, ki bi bil v kateri koli drugi družbi označen za piratstvo in banditizem.

Splošno je znano, da stojijo potomci Johna Rockefellera, ki si je pridobil svoje bogastvo z grobo, umazano, goljufijo in tatvino, kar ne more odkupiti desetine milijonov dolarjev, potrošenih v dobre namene, znatno više na lestvici socialne hierarhije, kot pa potomci Tomasa Edisona, čeprav tudi oni niso revni.

V ZDA imajo za bedaka vsakogar, ki nekaj kupi, pa bi lahko prodal dvokrat draže, kot je sam plačal, a tega ne stori.

Špekulacija pronika celo v sam vladni center. Lansko leto je bilo ugotovljeno, da so nekatere osebe, ki zavzemajo zelo visoke položaje (med njimi William Pouli, ki ga je Truman nameraval imenovati za vojnega ministra in osebni zdravnik prezidenta, kot stotine drugih, ki pripadajo bolj nizki družbi) aktivno špekulirali na žitnem trgu, poslužujoč se tajnih podatkov o vladnem nakupu in prodaji žita. Ker se je bližal čas volitev, so republikanci kritizirali te ljudi, toda nihče izmed teh visokih špekulantov ni bil kaznovan ali kakor koli zasledovan zaradi svojih špekulantskih poslov.

Posebno vneto se bavijo s špekulacijo Američani, ki živijo v tujini. V samih Združenih državah je špekulacija do neke stopnje poklicna in z njo se bavi razmeroma precej velik odstotek prebivalstva. Kot se zdi, se loti Američanov v tujini špekulantska mrzlica, pa naj si bodo kakršne koli starosti, naj imajo kakršen koli čin, višji ali nižji, naj bodo v državni službi ali pri zasebnih podjetjih. To se je posebno opazilo v Evropi za časa vojne in se še sedaj nadaljuje. Nekateri Američani špekulirajo s kavo in cigaretami, drugi kupujejo in prodajajo cela podjetja in sicer za nizko ceno ali pa naravnost zastonj. Kar se poceni kupi, se potem za ogromne vsote proda.

Vsak Italijan ve, kdo je oskrboval in kdo še sedaj oskrbuje «črno borzo» v Italiji. Vsak Nemec brezpogojno ve, kdo ustvarja težak položaj in lakoto v Bicon:, zato da bi ga primoral, da proda svoje družinske dragocenosti v zameno za kavo in cigarete. Mnogi Avstrijci vedo, kdo pleni v sedanjem času njihovo deželo za cigarete, ki so narejene v Virginiji in Severni Karolini. Vsakovrstne ameriške poslovne ljudi prevzema mrzličen strah. Vsakdo se boji tega, da ukrade jutri drugi Američan, če on danes ne ukrade.

Pošteni Američani v tujini, ki vidijo vse to, so silno vznemirjeni zaradi tega, kar se okrog njih dogaja, toda nimajo moči, da bi preprečili.

Osebam, ki skušajo preprečiti to delovanje, delajo ovire že prej, ko začnejo s svojim delom. Odpuščajo jih ali pa premestijo na drugo službeno mesto. Navadno se konča tako, da se tisti, ki so se hoteli upreti temu «sistemu», pridružujejo svojim sorojakom — špekulantom in skušajo celo nadoknaditi izgubljeni čas.

Razumljivo je, da se v takih okoliščinah ukvarjajo s špekulacijo v večji ali manjši meri tudi sodelavci ameriške diplomatske službe in sicer tako tisti, ki so na visokih položajih, kot tisti, ki imajo nižje čine. Nič ni čudno, da hočejo uvesti te ameriške običaje v Sovjetsko zvezo.

Skoraj vsak sodelavec ameriškega poslaništva v Moskvi se bavi v večji ali manjši meri s špekulacijo bodisi z ilegalnim importiranjem sovjetske valute, izrabljajoč pri tem svojo diplomatsko nedotakljivost ali pa z uvozom blaga, ki ni podvrženo carini, kot wisky, cigarete in drugo. To blago prodaja potem z ogromnim dobičkom.

Nekateri sodelavci poslaništva, ki se ukvarjajo s špekulacijo v večjem merilu, se vračajo domov z deset tisoči dolarjev pogosto pod videzom cenenih umetniških del (ki jih lahko izvozijo zaradi nedotakljivosti diplomatske prtljage), včasih jih imajo v gotovini ali pa v čekih. To je dobro znano vsem sodelavcem poslaništva v Moskvi. Znano je tudi, da ni bil še nikoli nihče odpuščen iz ministrstva za zunanje zadeve za slično špekulacijo. Seveda ni tudi večje posredovalce, ki so potovali z diplomatskimi potnimi listi, doletela nobena kazen.

To stanje ne morejo spremeniti notranji ukrepi ameriškega poslaništva v Moskvi ne glede na to, da formalno obstajajo gola pravila, katera se periodično razglašajo. Ta pravila so docela formalnega značaja in v poslaništvu nihče ne pričakuje, da bo špekulacije konec.

Kje je vzrok temu?

Samo en primer bo dovolj, da bi videli, zakaj se špekulacija v velikem obsegu nadaljuje.

Konec leta 1947 je bila v poslaništvu izvedena preiskava v svrho pojasnila, kdo izmed sodelavcev poslaništva se je pečal s špekulacijo, s čim je špekuliral in koliko je pri tem zaslužil. Treba je pripomniti, da je bila preiskava ravno v tistem času, ko se je izvajala v Sovjetski zvezi denarna reforma, ki je špekulacijo silno otežkočala in jo delala manj vabljivo, z drugimi besedami, je bila ta preiskava sijajen primer «zapiranja konjušnice potem, ko so ukradli konje iz nje. Bistvo preiskave» ni bilo v tem, da bi se v zvezi s špekulacijo kar koli odkrilo. Samo nekaj ljudi, ki je špekuliralo na drobno, je moglo biti odpuščeno. Preiskavo so podvzeli predvsem zaradi tega, da bi oprali visoke osebnosti, ki so zavzemale v poslaništvu važna mesta in imela od špekulacije ogromne dobičke.

Ustanovila se je komisija iz predstavnikov poslaništva, vojaškega atašeja in mornariškega atašeja. Ta komisija je klicala po vrsti vse sodelavce in oficirje poslaništva in jih zaslišavala glede špekulacije. Člani komisije so se trudili pripraviti sodelavce poslaništva do tega, da bi pripovedovali o špekulantskih poslih svojih tovarišev. Slo jim je pred vsem za to, da bi dobili podatke o mahinacijah nižjega personala.

Predstavnik poslaništva v komisiji je bil najvažnejši poklicni diplomatski oficir v Moskvi — svetnik poslaništva Humphrey, človek, ki je bil v poslaništvu zavzemal eno najvažnejših mest.

Mnogi sodelavci poslaništva so vedeli, da je bil on eden izmed najaktivnejših špekulantov poslaništva.

Nekateri sodelavci poslaništva so n. pr. točno vedeli, da je Humphrey, ko je odhajal v Sovjetsko zvezo, potoval skozi Varšavo, je nakupil tam na črni borzi poln kovčeg sovjetskega denarja po tečaju, ki je bil desetkrat nižji od uradne valutne vrednosti. Zahvaljujoč se nedotakljivosti diplomatske prtljage je spravil ta denar v Moskvo in ga izkoristil v svoje namene. Verjetno ga je prodal in spravil v dolarje po najrazličnejših potih, ki so odprta le človeku, ki tesno sodeluje s poslaniškim knjigovodstvom.

(Nadaljevanje sledi)

UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III. nad. — Telefon št 93-808. — UPRAVA: ULICA R. MANNA št. 29 — Telefonska številka 8351.
OGLASI: od 8.30-12 in od 15-18, tel. 83-51. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 40, finančno-pravni 60, osmrtnice 70 lir.
NAROČNINA: Cona A: mesečna 260, četrtletna 750, polletna 1400, celoletna 2600 lir; Cona B: 144, 414, 792, 1440 jugolir; FLRJ: 55, 165, 330, 650 din.
Poštni tekoči račun za STO-ZVU: «Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374 — Zastopstvo Založništva tržaškega tiska v Ljubljani, Tyrševa c. 34.
Izdaja ZALOŽNIŠTVO TRŽAŠKEGA TISKA D. Z O. Z. — TRST. — Odg. urednik STANISLAV RENKO. — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — PODRUŽNICE: Gorica, Svetogorska ul. 42 - Tel. 749 — Koper, ul. Battisti 301/a - Tel. 70